

Oda e Infermierëve, Mamive dhe
Profesionistëve tjerë Shëndetësor

Shëndeti dhe Kujdesi Infermieror

Nr. 4 / Qershor, 2025

Forca e heshtur e sistemit shëndetësor

Me rastin e 12 Majit - Ditës Ndërkombëtare të Infermierisë, Oda e Infermierëve, Mamive dhe Profesionistëve tjerë Shëndetësor të Kosovës (OIK) organizoi një ceremoni të veçantë, ku u shpërndanë mirënjohje për qindra profesionistë nga të gjitha anët e vendit fq. 6

Mbikëqyrje me Integritet
Intervistë me Musa Baftiu,
Kryetar i Këshillit Mbikqyrës të OIK
fq. 5

Infermierët e Luginës së Preshevës,
zëri i heshtur që meriton dëgjim
fq. 14

“Terapinë e ruajsha në bunar”
Rrëfimi i Sami Gashit, veteran i
infermierisë
fq. 8

Oda e Infermierëve, Mamive dhe
Profesionistëve tjerë Shëndetësor

Oda e Infermierëve, Mamive dhe profesionistëve të tjerë shëndetësor - OIK

www.oik-ks.org
revistaoik@gmail.com
Rr. "Holger Pedersen",
Prishtinë 10000, Kosovë

Kryetare e OIK
Nexhmije Gori

Kryeredaktor
Muharrem Arifi

Zv. Kryeredaktorë
Lirije Beqiri
Donika Shahini Lami

Anëtarë të redaksisë
Xhavit Ramadani
Rexhep Jakaj
Feim Hasani

Lektor
Xhavit Ramadani

**Distribrimi online dhe
radhitje kompjuterike**
Besian Hajrizi

Shtypi:
Tirazhi: 1000 copë

Revista jepet falas!

Prishtinë, Qershor 2025

Editorial

Infermierët - aorta e kujdesit shëndetësor, rëndësia e bashkëpunimit ndërprofesional

Donika Shahini Lami

12 maji, i njohur si Dita Ndërkombëtare e Infermierisë, nuk është vetëm një datë kalendarike – është një kujtesë për rëndësinë jetike të profesionit të infermierisë dhe për sakrificat e panumërta që ky profesion mbart në sistemin shëndetësor dhe në shoqëri.

Sfidat janë të mëdha, por edhe forca për t'i kapërcyer ato është e jashtëzakonshme. Infermierët janë shtylla e kujdesit shëndetësor, pranë pacientit në çdo hap të udhëtimit të tij.

Në thelbin e një sistemi të suksesshëm shëndetësor qëndron jo vetëm përkushtimi i profesionistëve, por edhe mënyra se si këta profesionistë bashkëveprojnë me njëri-tjetrin. Në shekullin XXI, ku nevojat shëndetësore janë më të ndërlikuara dhe shumëdimensionale, bashkëpunimi profesional dhe multidisiplinar është një domosdoshmëri.

Kujdesi shëndetësor nuk është më një proces i fragmentuar, i ndarë në sektorë që funksionojnë në mënyrë të pavarur. Ai kërkon një qasje të

koordinuar, gjithëpërfshirëse dhe të orientuar drejt pacientit. Në këtë qasje, infermierët, mamitë, psikologët, mjekët, fizioterapistët, farmacistët dhe profesionistë të tjerë shëndetësorë bashkëveprojnë si një ekip i vetëm me qëllimin e përbashkët për të përmirësuar jetën e pacientit.

Infermierët dhe mamitë janë shpesh personat e parë që vëzhgojnë ndryshimet në gjendjen fizike dhe emocionale të pacientit. Ato mbajnë barrën e kujdesit të vazhdueshëm, të komunikimit me familjarët dhe të ofrimit të mbështetjes praktike dhe emocionale. Psikologët, nga ana tjetër, ndihmojnë pacientin të përballet me stresin, ankthin, depresionin apo traumën që shpesh shoqëron sëmundjen apo spitalizimin.

Një nga elementet kyçe për ndërtimin e raportit multidisiplinar është komunikimi efektiv – jo vetëm shkëmbim informacioni, por edhe dëgjim aktiv, vlerësim i pikëpamjeve të ndryshme dhe ndarje e përgjegjësisë. Shpesh, sfidat në kujdesin shëndetësor nuk vijnë nga mungesa e dijeve klinike, por nga keqkuptimet ndërmjet profesionistëve dhe mungesa e koordinimit.

Respekti i ndërsjellë për rolet dhe kompetencat e secilit është themeli i këtij bashkëpunimi. Kur infermierja ndjen se zëri i saj dëgjohej në vendimarrje, kur mamia trajtohet si specialiste në

fushën e saj, kur psikologu konsiderohet pjesë thelbësore e planit të trajtimit – atëherë kemi një sistem që funksionon në të mirë të pacientit.

Të dhënat dhe përvoja praktike tregojnë se bashkëpunimi ndërprofesional:

- Rrit cilësinë e shërbimit shëndetësor;
- Ndihmon në reduktimin e gabimeve mjekësore, pasi vendimet merren dhe verifikohen në grup;
- Rrit efikasitetin e kujdesit përmes përqendrimit të profesionistëve në ekspertizën e tyre;
- Rrit kënaqësinë dhe mirëqenien e pacientëve;
- Nxiti zhvillimin profesional të stafit;
- Përmirëson klimën organizative duke krijuar një kulturë më njerëzore dhe më pak stresuese.

Për këtë arsye, institucionet shëndetësore dhe autoritetet publike duhet të mbështesin fuqimisht zhvillimin e bashkëpunimit ndërprofesional. Kjo nënkupton: hartimin e protokolleve të qarta bashkëpunimi, organizimin e trajnimeve të përbashkëta, përfshirjen e të gjitha palëve në hartimin e politikave të brendshme dhe promovimin e një kulture respekti dhe barazie profesionale.

Është koha të investojmë në kultura bashkëpunimi, të zhvillojmë trajnime ndërprofesionale dhe të promovojmë modele organizative që e vlerësojnë dhe e mundësojnë këtë bashkëpunim të vlefshëm.

Legjislatura e dytë e OIK-ut (2019 - 2023) Pjesa 2

Lirije Beqiri, Prishtinë

Në një periudhë të sfidave të mëdha për shëndetin publik dhe sistemin shëndetësor, Oda e Infermierëve, Mamive dhe Profesionistëve të tjerë shëndetësorë të Kosovës (OIK), nën udhëheqjen e ish kryetarit z. Naser Rrustemaj, ka dëshmuar leadership të fuqishëm, duke ndërmarrë një sërë veprimesh konkrete në mbrojtje dhe avancim të profesionistëve shëndetësorë në Kosovë.

Menaxhimi i situatës gjatë pandemisë COVID-19

Në përgjigje të gjendjes emergjente të krijuar nga pandemia, Këshilli Drejtues i OIK, në bashkëpunim me Ministrinë e Shëndetësisë dhe IKSHPK-në, vendosi t'i akordojë automatikisht 20 pikë akredituese të Edukimit të Vazhdueshëm Profesional të gjithë anëtarëve për vitin 2020 – një vendim që reflektoi mirëkuptim dhe vlerësim për vështirësitë e profesionistëve në terren.

Po ashtu, OIK ndau mirënjohje për të gjithë infermierët, mamitë dhe profesionistët shëndetësorë të angazhuar në institucionet primare, sekondare dhe terciare të vendit, të cilët dhanë kontribut të jashtëzakonshëm në përballjen me pandeminë.

Për familjarët e infermierëve që humbën jetën në krye të detyrës si pasojë e COVID-19, OIK ndau ndihmë financiare prej 1,000 euro, si shenjë respekti dhe solidariteti institucional.

Avokim ligjor dhe përfshirje në reforma

Gjatë mandatit, OIK ka luajtur rol aktiv në hartimin dhe avancimin e legjislacionit për komunitetin shëndetësor. Një nga iniciativat më të rëndësishme është draftimi i **Ligjit për Infermierinë dhe Profesionistët e Tjerë Shëndetësorë**, që synon të adresojë bosh-

llëkun ligjor dhe të forcojë statusin profesional dhe etik të këtyre profesionistëve në Kosovë. Drafti është në fazën e debatit publik, ku po mblidhen komente dhe rekomandime nga terreni.

Në kuadër të përfaqësimit institucional, kryetari i OIK, z. Rrustemaj, ka zhvilluar takime me përfaqësues të Odës së Mjekëve të Kosovës për të diskutuar

Oda e Infermierëve, mamive dhe profesionistëve tjerë shëndetësor në Kosovë
Komora medicinskili sektora, babica i ostalib zdravstvenih stručnjaka Kosova
The Kosovo Chamber of nurses, midwives and other health professionals

sfida të përbashkëta si: reformimi i **Ligjit për Shëndetësi**, përmirësimi i **Ligjit të Pagave**, si dhe ndalimi i trendit të migrimit të profesionistëve shëndetësorë.

OIK ka qenë ndër zërat më kritikë ndaj kategorizimeve të padrejta në Ligjin e Pagave, duke theksuar mungesën e vlerësimit të arsimimit dhe përgjegjësi të profesionistëve që përfaqëson. OIK ka kërkuar që kategorizimet të bëhen në përputhje me nivelin e shkolimit, duke dënuar çdo formë diskriminimi që prek infermierët, mamitë, teknikët dhe profesionistët e tjerë të fushës

Zgjerimi i bashkëpunimeve kombëtare dhe ndërkombëtare

OIK ka intensifikuar ndjeshëm bashkëpunimet ndërkombëtare gjatë mandatit të dytë. Janë nënshkruar marrëveshje me:

- **Universitetin e Mjekësisë në Tiranë**, për bashkëpunim akademik dhe profesional në fushat e shkencave mjekësore teknike.
- **Shoqatën e Infermierëve të Magdonisë së Veriut**, për shkëmbim përvojash dhe projekte të përbashkëta.
- **Universitetin e Shkodrës "Luigj Gurakuqi" - Shqipëri**, për bashkëpunim akademik dhe profesional në fushat e shkencave mjekësore.
- **Shoqatën e Infermierëve dhe Mamive të Sllovenisë**, për shkëm-

bim përvojash në të gjitha fushat aktuale lidhur me shkencat e infermierisë dhe kujdesit shëndetësor.

- **Kryqin e Kuq të Kosovës (KKK)**, bashkëpunimi në kuadër të edukimit të vazhdueshëm profesional shëndetësorë/infermierorë.
- **Kujdesi shëndetësor i qasshëm dhe cilësor (AQH)**, akrditimi i aktiviteteve trajnuese të projektit Kujdesi Shëndetësor i Qasshëm dhe Cilësor (KShQC).
- **Shoqata Kosovare për Sigurin e Pacientëve**, për bashkëpunim të qëndrueshëm dhe të domosdoshëm për rritjen dhe përmirësimin e vazhdueshëm të performancës profesionale përmes formës së Edukimit të Vazhdueshëm Profesional (EVP).
- **Instituti të Eupës Juglindore për Politika Shëndetësore**, favorizimin e veprimeve sinergjike e shërbimeve shëndetësore dhe infermierore në Kosovë duke mbështetur avancimin e cilësisë dhe implementimin e standardeve moderne në shëndetësi.

Përfaqësues të OIK morën pjesë në **Konferencën Kombëtare për Aftësitë Profesionale**, organizuar në qytetin e Vlorës në kuadër të 110-vjetorit të Pavarësisë së Shqipërisë, duke forcuar bashkëpunimin mes Kosovës dhe Shqipërisë në fushën e infermierisë.

Gjithashtu, falë një aplikimi të suksesshëm në organizatën ndërkombëtare **Western Balkan Foundation**

(WBF), OIK ka siguruar financim për organizimin e një **Kongresi Ndërkombëtar të Infermierisë**, duke ngritur më tej profilin ndërkombëtar të institucionit.

Rritja e kapaciteteve institucionale dhe përfshirje në zhvillimin profesional

- OIK ka themeluar **Komisionin për Licencimin e Psikologëve Klinikë**, pas miratimit të ndryshimeve në statut nga Ministria e Shëndetësisë.
- Në bashkëpunim me Komunën e Prishtinës, është nënshkruar marrëveshja për **shfrytëzimin e një prone komunale prej 400 m²**, për ndërtimin e hapësirave të reja për odat shëndetësore.

Po ashtu, OIK ka mbështetur **veprimet sindikale të Sindikatës së Infermierëve**, duke qenë zë përfaqësues në mbrojtje të dinjitetit profesional të anëtarëve të saj në raport me institucionet shtetërore dhe menaxhmentin e ShSKUK.

Përfundim

Mandati i udhëhequr nga z. Naser Rustemaj ka reflektuar një përkushtim të qartë ndaj çështjeve profesionale, etike dhe ligjore që prekin komunitetin shëndetësor në Kosovë. Nga përballja me pandeminë, tek reformat ligjore dhe bashkëpunimet ndërkombëtare, OIK ka treguar gatishmëri për të vepruar me përgjegjësi dhe vizion në funksion të një sistemi shëndetësor më të drejtë dhe më të fuqishëm.

Intervistë: Musë Baftiu, Kryetar i Këshillit Mbikëqyrës të OIK

Mbikëqyrje me Integritet

Kryetari i Këshillit Mbikëqyrës të OIK, Musë Baftiu flet për mekanizmat e kontrollit, transparencës dhe lidhjen me anëtarët në terren.

Autor: Muharrem Arifi

Këshilli Mbikëqyrës i Odës së infermierëve, mamive dhe profesionistëve tjerë shëndetësor të Kosovës luan një rol kyç në ruajtjen e ligjshmërisë, etikës dhe transparencës brenda këtij institucioni. Në këtë intervistë të detajuar, kryetari i këtij Këshilli, Musë Baftiu, shpalos mënyrën se si funksionon mbikëqyrja institucionale, sa i përket zbatimit të ligjeve, administrimit financiar, përgjegjësisë të anëtarëve të Odës dhe lidhjes me profesionistët shëndetësor në terren. Me një qasje sistematike dhe të strukturuar, Këshilli përpiqet të sigurojë që çdo vendim dhe veprim të jetë në përputhje me standardet më të larta profesionale dhe ligjore — por gjithashtu pranon se ka ende sfida për të tejkaluar, veçanërisht në përfshirjen e plotë të anëtarësisë.

Revista Shëndeti dhe Kujdesi Infermioror: Cili është roli kryesor i Këshillit Mbikëqyrës në funksionimin e Odës së infermierëve?

Baftiu: Këshilli Mbikëqyrës është organ i pavarur brenda Odës, me rol kyç në garantimin e integritetit, transparencës dhe llogaridhënies. Ai siguron që veprimtaria e Odës të jetë në përputhje me Ligjin Nr. 04/L-150, statutin dhe rregulloret përkatëse. Këshilli mbikëqyr aspektin financiar, realizimin e të drejtave dhe detyrimeve të anëtarëve, si dhe punën e shërbimit profesional. Ai përbëhet nga shtatë anëtarë dhe i përgjigjet Kuvendit të Odës.

Revista Shëndeti dhe Kujdesi Infermioror: Si siguroheni që vendimet e Odës janë në përputhje me ligjin dhe etikën profesionale?

Baftiu: Këshilli përdor një metodologji të rregullt që përfshin:

- Mbikëqyrjen e respektimit të procedurave ligjore dhe punës së komisioneve
- Marrjen e mostrave për analizë nga lëndët e trajtuara (20–30%)
- Evidentimin e shkeljeve dhe përgatitjen e raportit me rekomandime

- Propozimin e masave për përmirësim të Këshilli Drejtues

- Monitorimin e zbatimit të rekomandimeve

- Raportimin vjetor në Kuvendin e OIK

Revista Shëndeti dhe Kujdesi Infermioror: Sa shpesh mblidhet Këshilli Mbikëqyrës dhe çfarë diskuton?

Baftiu: Këshilli mblidhet të paktën një herë në muaj sipas planit vjetor, por mund të thërrasë edhe takime të jashtëzakonshme. Diskutohen respektimi i procedurave ligjore dhe standardeve nga organet dhe komisionet e Odës. Gjithashtu, në çdo takim shqyrtohen vendimet e reja të Këshillit Drejtues dhe ligjshmëria e tyre.

Revista Shëndeti dhe Kujdesi Infermioror: Si e monitoroni transparencën financiare dhe administrative të Odës?

Baftiu: Mbikëqyrja bëhet përmes shqyrtimit të raporteve financiare periodike dhe raportit vjetor financiar. Këshilli ka rekomanduar auditim të jashtëm, i cili tashmë është bërë pjesë e rregullt e proceseve të OIK. Këshilli mbikëqyr edhe zbatimin e rekomandimeve të audituesit.

Revista Shëndeti dhe Kujdesi Infermioror: Çfarë masash ndërmerr Këshilli kur ka dyshime për keqpërdorime?

Baftiu: Në raste shkeljesh ligjore apo procedurale, Këshilli përgatit raport mbikëqyrës dhe i propozon Këshillit Drejtues marrjen e masave përkatëse. Të gjitha të gjeturat e deritanishme janë trajtuar sipas ligjit nga organet e OIK.

Revista Shëndeti dhe Kujdesi Infermioror: Si e vlerësoni komunikimin ndërmjet Odës dhe infermierëve në terren?

Baftiu: OIK ka ndërtuar një sistem komunikimi digjital që lehtëson qasjen e anëtarëve në shërbime si licencimi dhe edukimi i vazhdueshëm. Webfaqja dhe aktivitetet profesionale ndihmojnë në përfaqësim publik. Megjithatë,

sfidë mbetet anëtarësimi i plotë i profesionistëve, sidomos në sektorin privat dhe te të papunët. Këshilli rekomandon përmirësim të komunikimit me të gjithë profesionistët dhe më shumë informim për rregulloret e reja.

Revista Shëndeti dhe Kujdesi Infermioror: Cilat janë sfidat më të mëdha me të cilat po përballlet aktualisht Këshilli Mbikëqyrës?

Baftiu: Jam në mandatin e dytë si anëtar i Kuvendit dhe si kryetar i Këshillit Mbikëqyrës të OIK. Ky këshill, si organ i pavarur, ushtron përgjegjësitë ligjore pa pengesa dhe me përkushtim të plotë.

Falënderoj anëtarët e Këshillit për angazhimin e tyre në të dy legjislaturat, si dhe ish-kryetarin z. Naser Rrustemi dhe kryetaren aktuale znj. Nexhmije Gori për bashkëpunimin profesional. Po ashtu, falënderim i veçantë shkon për shërbimin profesional të Odës për mbështetjen e vazhdueshme.

Sfida kryesore mbetet mungesa e ekspertizës juridike dhe financiare te anëtarët e Këshillit, por kjo tejkalohet përmes bashkëpunimit me stafin profesional të Odës.

"Kjo ditë nuk është thjesht një përvjetor – është një thirrje për vlerësim të vërtetë, për njohje të rolit që kemi në jetën e çdo qytetari, në çdo moment të vështirë, në çdo dhimbje dhe çdo shpresë," u shpreh znj. Gori me zë të ngrohtë, por të vendosur.

Dita Ndërkombëtare e Infermierisë në Prishtinë

Forca e heshtur e sistemit shëndetësor

Maj 2025

Donika Shahini Lami

Prishtina u kthye në një vatër mirënjohjeje dhe nderimi për ata që zakonisht qëndrojnë në hije, por që janë gurë themeltarë të çdo kujdesi shëndetësor infermierët. Me rastin e Ditës Ndërkombëtare të Infermierisë, Oda e Infermierëve, Mamive dhe Profesionistëve tjerë Shëndetësor të Kosovës (OIK) organizoi një ceremoni të veçantë, ku u shpërndanë mirënjohje për qindra profesionistë nga të gjitha anët e vendit, nga institucionet publike dhe private, që shërbejnë me përkushtim të palodhur çdo ditë.

Ceremonia e organizuar nga OIK, nuk ishte vetëm një festim, por edhe një akt reflektimi kolektiv mbi sfidat, sakrificat dhe rolin jetik të këtyre profesionistëve në sistemin shëndetësor të Kosovës.

Një ditë për të nderuar ata që rrallë marrin vëmendjen që meritojnë

Në një sallë të mbushur me meritoret e jashtëzakonshëm, fjalën përshëndetëse e kishte kryetarja e OIK, znj. Nexhmije Gori.

"Kjo ditë nuk është thjesht një përvjetor – është një thirrje për vlerësim të vërtetë, për njohje të rolit që kemi në jetën e çdo qytetari, në çdo moment të vështirë, në çdo dhimbje dhe çdo shpresë," u shpreh znj. Gori me zë të ngrohtë, por të vendosur.

Ajo e përshkroi infermierin si "dora e parë që prek njeriun në dhimbje, por edhe shpresa e parë që i rikthen buzëqeshjen". Sipas saj, në një sistem që përballet me

mungesa resursesh, sfida institucionale dhe presione të vazhdueshme, janë infermierët që mbajnë peshën më të madhe, shpesh pa zë, por gjithmonë me ndërgjegje dhe humanizëm.

Profesionistë të heshtur, heroizëm i përditshëm

Nderimi nuk ishte vetëm simbolik. Në këtë ceremoni u dhanë certifikata mirënjohjeje për punë të jashtëzakonshme në përkujdesje ndaj pacientëve.

Nga zbatues në drejtues – një vizion i ri për infermierinë

Në fjalën e tij, z. Bashkim Mehmeti, kryetar i Këshillit Drejtues të OIK, theksoi se infermierët janë "forca që mban sistemin në këmbë", dhe se nuk mjafton vetëm t'i falënderojmë një herë në vit.

"Infermierët janë aty ditë e natë, nga lindja e deri në orët e fundit të jetës së pacientit. Ata nuk kanë luksin e pushimit apo të gabimit. Janë ndër profesionistët më të besuar, dhe këtë besim e mbajnë me shumë dinjitet," tha ai.

Ndërkohë, ish-kryetari i OIK, z. Naser Rrustemaj, u fokusua në aspektin edukativ dhe strategjik të rolit të infermierit:

"Infermierët nuk janë më vetëm zbatues të urdhrave të mjekut. Ata janë edukatorë të pacientit, vendimmarrës të kujdesit dhe

kontribuues në politikat shëndetësore. Pa një infermier të përgatitur, nuk mund të ketë shëndetësi cilësorë."

Solidaritet, dinjitet dhe e ardhmja e profesionit

Ngjarja ishte gjithashtu një platformë për dialog profesional, ku u diskutuan sfidat aktuale mungesa e burimeve humane, migrimi profesional, stresi emocional dhe nevoja për mbështetje institucionale.

OIK përsëriti angazhimin e saj për të mbrojtur të drejtat profesionale, për të rritur fuqinë e zërit të infermierëve në vendimmarrje, dhe për të punuar me institucionet vendore e ndërkombëtare në standardizimin dhe fuqizimin e profesionit.

Më shumë se një datë – një mesazh për gjithë shoqërinë

Në fund të ceremonisë, mes përqafimesh, duartrokitjesh dhe fotografish simbolike, mbeti një ndjesi e përbashkët:

12 Maji nuk është thjesht një datë në kalendar. Është një ditë që i fton të gjithë – qeverinë, shoqërinë, pacientët – të reflektojnë mbi rolin thelbësor të infermierëve dhe mamive në jetën e përditshme.

Ata nuk kërkojnë lavdi. As bujë. Vetëm dinjitet, mbështetje dhe kushte për të bërë më mirë atë që e bëjnë më së miri: të kujdesen për jetën.

Kongresi i Mamive në Tiranë Mamia, mision jetik për jetën

Tiranë, Maj 2025

Donika Shahini Lami

Në një mëngjes pranveror në Tiranë, kur dielli ngrohte lehtë rrugët pranë sallës së Kongresit, atmosfera brenda ishte edhe më e ngrohtë këtë herë jo për shkak të motit, por për shkak të emocioneve, përkushtimit dhe krenarisë që mbushnin zemrat e qindra mamive të mbledhura nga e gjithë Shqipëria dhe Kosova.

Në Ditën Ndërkombëtare të Mamisë, një nga profesionet më të vjetra e më të ndjeshme në shërbim të jetës, u mbajt Kongresi i Parë Kombëtar i Mamive, një ngjarje historike e organizuar nga Urdhri i Infermierëve të Shqipërisë (UIH), e ku pjesëmarrëse ishte edhe Oda e Infermierëve, Mamive dhe Profesionistëve të tjerë Shëndetësor të Kosovës (OIK) si zakonshëm në takime me vlerë të madhe profesionale.

Bashkë me kryetaren Gori dhe antarët e Këshillit Drejtues të OIK-it, në Kongres prezentuan edhe mamitë nga rajonet e Kosovës.

Tirana u bë mikpritëse e një ngjarjeje që shkoj përtej një takimi profesional, një ngjarje që preku zemrën e asaj që do të thotë të jesh njeri, grua, nënë dhe mbi të gjitha, kujdestare e jetës. Kongresi i Parë Kombëtar i Mamive, i organizuar nga Urdhri i Infermierëve të Shqipërisë (UIH), u zhvillua në kryeqytetin shqiptar për të nderuar një nga profesionet më jetike e më pak të ekspozuara në dritën e vëmendjes publike: maminë.

Në këtë ditë ku bota njeh dhe feston Ditën Ndërkombëtare të Mamisë, u mblodhën qindra profesioniste nga Shqipëria dhe Kosova, mamitë, infermieret, pedagogje, psikolog e drejtues të institucioneve shëndetësore, në një kongres që nuk ishte vetëm shkencor, por edhe emocional, reflektues dhe simbolik.

Nga profesion në mision, fjala që pushtoi kongresin

Salla ishte e mbushur. Pjesëmarrëset, shumica gra me përvojë të gjatë në maternitetet e vendit apo në klinika rajonale, shfaqnin në fytyrat e tyre një përzierje lodhjeje, përkushtimi dhe krenarie. Ato nuk janë fytyra të njohura për publikun, por janë duart dhe zemrat që shoqërojnë mijëra nëna në momentet më delikate të jetës lindjen.

"Mamia nuk është vetëm profesion – është mision jetik për jetën," u shpreh me emocion znj. Nexhmije Gori, kryetare

e Odës së Infermierëve, Mamive dhe Profesionistëve të tjerë Shëndetësor të Kosovës (OIK), gjatë fjalimit të saj kryesor. Fjalët e saj u përjetuan nga të pranishmet si pasqyrim i përditshmërisë së tyre të vështirë dhe të bukur njëkohësisht.

Në këtë takim gjithëpërfshirës, që simbolikisht tejkaloi kufijtë administrative dhe ngërtheu bashkë vizionin për një sistem më të drejtë e më profesional të kujdesit shëndetësor, fjala më e përmendur nuk ishte "teknologji" apo "reformë", por "mision".

Znj. Gori theksoi se në një kohë sfidash të mëdha për shëndetësinë ku mungesat e burimeve, migrimi i profesionistëve dhe stresi i vazhdueshëm bëjnë të tyren, roli i mamisë duhet të rikonceptohet si rol udhëheqës dhe inovativ, jo vetëm ndihmës apo mbështetës.

"Kosova dhe Shqipëria ndajnë jo vetëm gjuhën dhe kulturën, por edhe vizionin për një sistem shëndetësor më të fortë dhe më të drejtë, ku mamitë janë të respektuara dhe të përfshira në vendimmarrje," u shpreh ajo.

Gratë që sjellin jetë, mes sfidash të heshtura

Në sallën ku secila pjesëmarrëse mbante në zemër dhjetëra histori lindjesh, sakrificash dhe përkujdesjesh, duartrokitjet shpërthyen jo vetëm si shenjë miratimi, por edhe si një akt nderimi për të gjitha ato gra që punojnë duke qëndruar pranë nënave dhe foshnjave në çastet më të rëndësishme të jetës.

Në pushimet e sesioneve, në korridore, shpërthejnë bisedat spontane mes pjesëmarrëseve. Disa rikujtojnë kohët e pandemisë, kur punuan pa orar, pa pajisje mbrojtëse, por gjithsesi me vullnet të jashtëzakonshëm, me zemër. Disa të tjera ndajnë sfidat në periferi, ku një mami shpesh është edhe mjekë, këshilluese, psikologe dhe mbështetje sociale për gratë e komunitetit.

Teuta, një mami me mbi 25 vite përvojë nga Kukësi, thotë me buzëqeshje të ndrojtur:

"Kur ndihmon një nënë të sjellë në jetë një fëmijë, ndihesh sikur vetë po rilind. Por kur kthehesh në shtëpi dhe sheh se as roga nuk të del për të paguar faturat, kujton që je vetëm njeri. Na duhet jo vetëm falënderim, por mbështetje e vërtetë."

Njejtë janë edhe përvojat e kolegëve tona nga Kosova. Kadimja, Bahrija, Kimetja, Magbulja, Elvira, Qamilja e Luljeta rrëfenin momente të jashtëzakonshme dhe me shumë vlerë.

Ky kongres solli në vëmendje edhe sfidat ligjore, edukative dhe strukturore me të cilat përballen profesionistët e kujdesit obstetrik. U trajtuan çështje si nevoja për trajnime të vazhdueshme, rregullim më i mirë i statusit profesional, dhe përfshirja në proceset e hartimit të politikave shëndetësore.

Kongresi që la gjurmë dhe premtime

Ajo që e bëri këtë kongres të veçantë nuk ishte vetëm fakti që ishte i pari i këtij lloji në Shqipëri. Ishte ndjesia që një bashkim i vërtetë po ndodhte, një hap simbolik dhe real drejt integritimit profesional mes dy vendeve shqiptare.

Në fund të ditës, ndërsa pjesëmarrëset largoheshin me përvojat e ndara, plot material profesional dhe zemrat plot frymëzim, një ndjenjë u bë e përbashkët për të gjitha: mirënjohja për një profesion që nuk njeh orar, por njeh vetëm jetën.

Ndërsa dielli perëndonte mbi Tiranën, në heshtjen e natës, mbeti jehona e një fjale të thjeshtë: "Faleminderit."

Faleminderit për mamitë që përballojnë lindje pa pushim, që përqafojnë dhimbjen dhe shpresën e njëherësh, që nuk presin as duartrokitje e as kamera – por vetëm një sistem që i respekton dhe i përfshin.

Sepse në fund të fundit, siç u tha aq bukur në atë sallë:

Mamia nuk është thjesht një profesion. Është mision. Mision për jetën.

Rrëfimi i Sami Gashit, një prej infermierëve më të vjetër në Kosovë

“Terapinë e ruajsha në bunar”

Pjetërshticë, Shtime
Feim Hasani

Sami Gashi ka kaluar të nëntëdhjetat. Është ndër ata njerëz që koha s’ka mundur ta lodhë – ndonëse ajo e ka “gdhendur” si gurin, ai ende kujton çdo natë e ditë të shërbimit të tij si infermier, në një kohë kur ndihma shëndetësore varej më shumë nga guximi dhe përkushtimi i individit se sa nga sistemi.

“Terapinë e ruajsha në bunar,” nis ai, duke përshkruar një prej zgjidhjeve më kreative të mbijetesës në shërbimin shëndetësor. “S’kishim frigoriferë, e verës ampulat prisheshin për një ditë. E vetmja mënyrë me i mbajtë të freskëta ka qenë me i zbritë thellë në ujë të bunarit. Aty i ruajta, dhe i merrja kur ishte dashtë me shpëtu njerëz.”

Punën si infermier, Sami u kishte nisur gjatë shërbimit ushtarak si sanitar. Pas kthimit, nuk e la më atë profesion që për të u bë mision. Ai ishte ndër të parët që shërbyen në sistemin shëndetësor të Kosovës, në kohë të vështira, pa pajisje, pa barna të mjaftueshme dhe me pacientë që shpesh nuk kishin mundësi as për recetë.

“Nuk ka pasë ditë që dikujt s’ia kam dhënë një terapi, edhe pa recetë,” thotë me bindje të plotë. Kujdesi për njeriun e sëmurë nuk priste zyrë e letër.

Samiu ka punuar në Lipjan, në Shtime, në Shalë e në shumë fshatra të Malishevës. Shpesh shkonte në këmbë, edhe për orë të tëra, për të arritur deri te pacienti.

“Kam ecë shumë me këmbë, por ka pasë raste që shkoja edhe me kali. S’ka pasë rrugë, veç nevoja e njeriut ka qenë udhërrëfyesi im.”

Shqiptarët e Kosovës në atë kohë ishin të varfër dhe pa sigurime shëndetësore. Libreza ishte e vetmja mundësi për të marrë terapi nga barnatoret shtetërore, por shumica nuk kishin librezë. “Unë shpesh nuk kisha mbulesë për terapinë që u jepja pacientëve, por s’mundesha me i lanë pa ndihmë. I jepja çka kisha, edhe pse mjekët serbë më thonin se mund të përfundoj në burg.”

Në shtëpinë e tij në Pjetërshticë të Shtimes, pacientët nuk mungonin kurrë. Ajo u kthye në njëfarë institucioni të heshtur shëndetësor. “Shpija jonë u ba si ambulancë. Ditë e natë vinin njerëz për ndihmë. Babai im, Rrahmani, i priste me zemër hapur. Ka qenë shumë mikpritës. Më thoshte gjithmonë: ‘Mos e kurse mundin për njeriun e sëmurë. Nëse mundesh, merrja edhe dhimbjen.’”

Samiu flet edhe për raste të rënda, kur pacientët hynin në shok e gjendje kritike, “Ka ndodhë që binin në shok, pa vetëdije, pa shpresë. Kam përdorë antishok-terapinë dhe i kam nxjerrë të gjithë. Zoti

dhe përkushtimi më kanë ndihmuar gjithmonë.”

Ai nuk flet për pagë e as për ndonjë titull, por për ata që i ka ndihmuar, “Unë s’e kam ditë sa do zgjasë jeta jem, po një gjë e kam ditë mirë – se secili hap që kam bërë për me ndihmu dikë, ka vlejta shumë se krejt pasuria.”

Sot, kur kujtohet me respekt për kontributin e tij të jashtëzakonshëm, Oda e infermierëve, mamive dhe profesionistëve tjerë shëndetësorë i ka ndarë Sami Gashit mirënjohje për aktivitetin e tij jetësor – si shenjë falënderimi për një jetë të tërë në shërbim të të tjerëve. Në një kohë kur ndihma nuk matej me protokolle, por me hapa, me zemër e me guxim – Sami Gashi ishte vetë sistemi.

QKMF në Ferizaj pajiset me bibliotekë shëndetësore dhe hap muzeun me ekspozitë dokumentare

Ferizaj, maj 2025 — Në Qendrën Kryesore të Mjekësisë Familjare (QKMF) në Ferizaj është hapur muzeu, biblioteka shëndetësore dhe një ekspozitë dokumentare me materiale të rëndësishme historike dhe profesionale nga veprimtaria shumëvjeçare e kësaj qendre. Kjo iniciativë unike në nivel vendi u realizua me iniciativën e koordinatorit rajonal të Odës së infermierëve, mamive dhe profesionistëve të tjerë shëndetësorë, z. Rexhep Jakaj, në bashkëpunim me grupin punues.

Muzeu dhe ekspozita

Muzeu përmban pajisje mjekësore të përdorura nga stafi shëndetësor që nga themelimi i QKMF-së, si:

- Pajisje laboratorike para dhe gjatë luftës;
- Mjete për vaksinim dhe protokolle nga viti 1983;
- Pajisje të teknikëve të dhëmbëve për punim protezash;
- Peshore për matjen e arit për dhëmbë;
- Shiringa dhe mjete kirurgjikale metalike të përdorura para luftës;
- Pajisje të tjera të ruajtura me kujdes dhe të ekspozuara për publikun.

Ekspozita përfshin gjithashtu dokumente të rëndësishme historike, përfshirë:

- Statutin e parë të QKMF-së;
- Listat e infermierëve të parë;
- Gazeta të kohës që pasqyrojnë rolin e infermierëve gjatë helmimeve;
- Dokumente të Shoqatës "Nëna Terezë";
- Foto dhe materiale nga lufta e UÇK-së;
- Kujtime të infermierëve të botuara në revistën "Shëndeti

dhe kujdesi infermior" të Odës së infermierëve, mamive dhe profesionistëve të tjerë shëndetësorë;

- Dosje të infermierëve të parë të kësaj qendre.

Biblioteka shëndetësore

Biblioteka e re shëndetësore, e para e këtij lloji në Kosovë, është krijuar për profesionistët shëndetësorë dhe numëron mbi 400 tituj librash profesionalë. Kontributi për themelimin e saj ka ardhur nga stafi i QKMF-së, ku ndër donatorët kryesorë janë: infermieri Ali Shaqiri, i cili ka dhuruar bibliotekën e tij personale; drejtoresha Nadire Ymeri, e cila ka dhuruar fondin e librave nga zyra e saj; si dhe të gjithë punonjësit shëndetësorë që kanë kontribuar me libra nga koleksionet e tyre personale.

Realizimi i projektit

Këto tri projekte — muzeu, biblioteka dhe ekspozita — u realizuan nga një grup punues i përbërë nga: Rexhep Jakaj, Ali Halimi, Vlora Zariqi, Mimoza Rexhepi, Selim Bega, Xheneta Ymeri Bytyqi, Zana

Topalli Maliqi, Bernard Hilaj, Salihe Stublla, Naim Beqiri, Bajram Rexhaj dhe Kushtrim Llabjani. Projekti u mbështet edhe nga drejtori i Drejtorisë së Shëndetësisë dhe Mirëqenies Sociale, z. Kemajl Emini; drejtuesja e QKMF-së, znj. Nadire Ymeri; zv. drejtori z. Afrim Abazi; kryeshefi z. Albert Sherifi dhe donatorët lokalë.

Grumbullimi dhe sistemimi i materialeve ka zgjatur mbi tetë muaj, me mbështetjen e shefave dhe kryeinfermierëve të Qendrave të Mjekësisë Familjare dhe Ambulatave të Mjekësisë Familjare në Komunën e Ferizajit.

Aktivitetet e OIK gjatë periudhës Janar - Qershor 2025

OIK nderoi sakrificën e infermierëve, mamive dhe profesionistëve tjerë shëndetësorë

Prishtinë, shkurt 2025 – Me rastin e Ditës Përkujtimore të Profesionistëve Shëndetësorë, pranë Obeliskut në hyrje të QKUK, u nderuan infermierët, mamitë dhe profesionistët tjerë shëndetësorë që humbën jetën gjatë luftës si dhe gjatë Pandemisë Covid 19.

Kryetarja e Odës së Infermierëve, mamive dhe profesionistëve tjerë shëndetësor, Nexhmije Gori, theksoi rolin e pazëvendësueshëm të infermierëve në momente kyçe të historisë dhe vlerësoi sakrificat e tyre.

“Infermierët tanë kanë qenë gjithmonë në vijën e parë – qoftë gjatë viteve të ‘90-ta, gjatë luftës

apo së fundmi në pandeminë COVID-19. Ata nuk ndalën kurrë përkushtimin për të shpëtuar jetë, edhe kur vetë përballeshin me rrezik të madh,” tha Gori.

Ajo rikujtoi periudhën e viteve ‘90-ta, kur regjimi i Milosheviqit përjashtoi me dhunë punëtorët shëndetësorë shqiptarë nga institucionet publike, por infermierët dhe mjekët vazhduan punën në sistemin paralel shëndetësor.

Duke folur për sfidat gjatë luftës, Gori theksoi se infermierët ishin të pranishëm në çdo moment kritik.

“Në spitalet e improvizuara dhe në malet ku strehohej populli, infermierët nuk u ndalën. Ata lindën jetë të reja dhe shpëtuan jetë edhe në mes të plumbave” shtoi ajo, duke nënvizuar se shumë prej tyre u arrestuan, u keqtrajtuar dhe disa u zhdukën nga forcat serbe.

Në fjalën e saj, kryetarja e OIK përmendi edhe përballjen e infermierëve me pandeminë COVID-19, duke e quajtur atë një tjetër betejë të rëndë për ta.

“Infermierët tanë ishin ata që qëndruan pranë pacientëve kur familjarët nuk mund të ishin aty. Shumë prej tyre humbën jetën në këtë betejë, duke u bërë dëshmorë të shëndetësisë”, tha Gori.

OIK mbajti Kuvendin e VI-të të Legjislaturës së III-të

Prishtinë, 27 shkurt 2025 - Oda e Infermierëve, Mamive dhe Profesionistëve tjerë shëndetësor (OIK) ka mbajtur Kuvendin e VI-të, të Legjislaturës së III-të, ku u diskutuan dhe u miratuan çështje kyçe për zhvillimin e mëtejshëm të organizatës dhe profesionit të infermierëve në vend.

Kryetarja e OIK-ut, znj. Nexhmije Gori, theksoi rëndësinë e këtij takimi, duke përmendur progresin e arritur gjatë dekadës së parë të funksionimit të Odës.

Ajo u bëri thirrje anëtarëve të Kuvendit që të marrin pjesë aktive në diskutime konstruktive për të ndihmuar në avancimin e profesionit të tyre.

Gjatë seancës, Kuvendi miratoi procesverbalin e mbledhjes së fundit, si dhe raportet e punës për vitin 2024 nga Këshilli Drejtues, Këshilli Mbikëqyrës, Këshilli Etik, Gjyqi i Nderit dhe Prokurori i OIK-ut. Gjithashtu, u votua dhe u miratua Raporti Financiar për vitin 2024, si dhe plani i punës dhe ai financiar për vitin 2025.

Një ndër pikat kryesore të rendit të ditës ishte edhe miratimi i Kodit Etik të Odës së Infermierëve, Mamive dhe Profesionistëve të tjerë Shëndetësorë, i cili u aprovua me shumicë votash. Po ashtu, u miratuan Rregullorja për fushëveprimin e Prokurorit të OIK dhe Rregullorja për përcaktimin e llojit të shkeljeve etike dhe procedurave të mbikëqyrjes etike dhe profesionale nga Këshilli Etik.

Pas një dite të gjatë diskutimesh dhe vendimmarrjeje, Kryetarja e OIK-ut, znj. Nexhmije Gori, falënderoi anëtarët e Kuvendit për angazhimin dhe kontributin e tyre në forcimin e OIK dhe përmirësimin e kushteve të punës për infermierët në Kosovë.

Kuvendi i VI i Legjislaturës së III-të, konfirmoi edhe një herë përkushtimin e OIK-ut për të garantuar një sistem më transparent, efikas dhe të orientuar drejt përmirësimit të shërbimeve shëndetësore për të gjithë qytetarët.

Pjesëmarrja e OIK në Asamblesën e Përgjithshme të EFN-së në Bruksel

Bruksel, Prill 2025

Në muajin prill 2025, Oda e Infermierëve të Kosovës (OIK) mori pjesë në Takimin e 120-të, të Asamblesës së Përgjithshme të Federatës Evropiane të Shoqatave të Infermierëve (EFN), i cili u mbajt në Bruksel. Kryetarja e OIK-së, znj. Nexhmije Gori, së bashku me bashkëpunëtorë të saj, përfaqësuan Kosovën në këtë ngjarje të nivelit të lartë, ku morën pjesë përfaqësues nga institucionet evropiane dhe organizatat infermirore nga e gjithë Evropa.

Në qendër të diskutimeve ishin tema të rëndësishme që prekin drejtpërdrejt profesionin e infermierisë në Bashkimin Evropian dhe më gjerë, si:

- Rishikimi i Direktivës 2013/55/BE
- Njohja e kualifikimeve të infermierëve nga vendet jashtë BE-së
- Puna e Komitetit të ri SANT dhe raporti mbi fuqinë punëtore shëndetësore

- Gatishmëria e sistemeve shëndetësore evropiane

Pjesëmarrja e OIK në këtë takim është dëshmi e përkushtimit të saj për përfaqësim aktiv dhe të denjë të infermierëve të Kosovës në arenën ndërkombëtare, si dhe për avancimin e profesionit të infermierisë dhe përmirësimin e cilësisë së kujdesit shëndetësor në vend.

Ngjarja u karakterizua edhe nga bashkëpunimi rajonal, me pjesëmarrjen e përfaqësuesve nga Urdhri i Infermierit të Shqipërisë, duke thelluar lidhjet ndërmjet organizatave infermirore të rajonit

U mbajt sesioni pranveror i Edukimit të Vazhdueshëm Profesional Maj 2025 -

Në kuadër të angazhimeve të saj për zhvillimin profesional të anëtarëve, Oda e Infermierëve, Mamive dhe Profesionistëve tjerë Shëndetësorë të Kosovës (OIK), mbështetur në Ligjin për Odat e Profesionistëve Shëndetësorë, organizoi sesionin pranveror të Edukimit të Vazhdueshëm Profesional (EVP).

Ky aktivitet u zhvillua në formë online nga data 19 deri më 23 maj 2025 dhe ishte i ofruar falas për të

gjithë anëtarët e OIK-së, përfshirë ata të punësuar në sektorin publik, privat dhe profesionistët që aktualisht janë pa punë.

Qëllimi i këtij sesiioni ishte të ofrojë mundësi për përditësimin e njohurive dhe për të ndihmuar në grumbullimin e pikëve të nevojshme për ri-licencim, në përputhje me kërkesat ligjore dhe profesionale.

Interesimi për pjesëmarrje ishte i madh, ndërsa periudha e regjistrimit ishte e hapur nga 25 prill deri më 15 maj 2025. Ky aktivitet përbën një tjetër hap të rëndësishëm të OIK në përkushtimin e saj për ngritjen e vazhdueshme të kapaciteteve profesionale të anëtarëve të saj.

Anëtarët e OIK dhuroam gjak në nder të Javës së Infermierisë dhe Mamisë

Prishtinë, Maj 2025

Në kuadër të shënimit të Javës së Infermierisë dhe Mamisë, Oda e Infermierëve, Mamive dhe Profesionistëve të Tjerë Shëndetësorë të Kosovës (OIK) organizoi një aksion humanitar për dhurimin e gjakut në ambientet e Qendrës Kombëtare të Transfuzionit të Gjakut në Prishtinë.

Kësaj nisme fisnike iu bashkuan zyrtarë të lartë të OIK-ut, përfshirë anëtarë të kabinetit të kryetares znj. Nexhmije Gori, nënkryetarja znj. Leonora Bakija, si dhe përfaqësues të Këshillit Drejtues dhe të Kuvendit të Odës. Gjithashtu, dhjetëra infermierë, mami dhe profesionistë të tjerë shëndetësorë nga mbarë vendi kontribuan duke dhuruar gjak, me qëllim shpëtimin e jetëve të atyre në nevojë.

Ky aktivitet simbolik dhe njëkohësisht jetik shënoi përkushtimin dhe vlerat humane të profesionistëve shëndetësorë në shërbim të komunitetit. OIK shpreh falënderim të veçantë për të gjithë pjesëmarrësit dhe inkurajon qytetarët që të ndjekin këtë shembull solidariteti dhe humanizmi.

Kryetarja e OIK mori pjesë në Kongresin Ndërkombëtar në Slloveni

Kryetarja e Odës së Infermierëve të Kosovës, znj. Nexhmije Gori, mori pjesë në Kongresin Ndërkombëtar të Shëndetit dhe Kujdesit për Mamitë, i cili u zhvillua në Qendrën e Kongresit Brdo në Slloveni. Me temën "Shëndeti në Dritën e Ndryshimeve Globale – edhe më të fortë së bashku", kongresi grumbulloi profesionistë të shëndetit nga e gjithë bota për të

diskutuar zhvillimet e fundit dhe praktikat inovative në kujdesin për nënat dhe fëmijët.

Gjatë këtij aktiviteti, znj. Gori zhvilloi takime me përfaqësues të Federatës Evropiane të Shoqatave të Infermierëve (EFN) dhe Shoqatës Ndërkombëtare të Mamive (ICM), duke diskutuar mbi fuqizimin e rolit të infermierëve dhe mamive në sfidat globale të shëndetësisë.

Po ashtu, ajo u takua me Ministren e Shëndetësisë së Sllovenisë, Prof. Dr. Valentina Prevolnik Rupel, ku u bisedua për bashkëpunimin ndërmjet dy vendeve në fushën e kujdesit shëndetësor dhe shkëmbimin e përvojave për avancimin e profesionit.

Pjesëmarrja e kryetares Gori në këtë ngjarje ndërkombëtare nënvizon angazhimin e OIK-ut për integrim dhe bashkëpunim në rrjetet profesionale evropiane dhe globale.

OIK dhuroi mirënjohje për infermierët, mamitë dhe profesionistët tjerë shëndetësorë në Ditën Ndërkombëtare të Infermierisë

Prishtinë, 12 maj 2025

Me rastin e 12 Majit – Ditës Ndërkombëtare të Infermierisë, Oda e Infermierëve, Mamive dhe Profesionistëve tjerë Shëndetësorë të Kosovës (OIK)

ndau mirënjohje për infermierë, mami dhe profesionistë të tjerë shëndetësorë nga institucionet e ndryshme shëndetësore në të gjithë vendin.

Këto mirënjohje u dhanë si shenjë falënderimi për punën, përkushtimin dhe angazhimin e tyre të vazhdueshëm në shërbim të pacientëve dhe përmirësimit të shëndetit publik.

Në ceremoninë e organizuar me këtë rast, kryetarja e OIK-së, znj. Nexhmije Gori, theksoi: "Kjo ditë nuk është vetëm një datë kalendarike – është një kujtesë për rëndësinë jetike të profesionit tonë dhe për rolin thelbësor që kemi në sistemin shëndetësor dhe në shoqëri."

Fjalë rasti mbajtën edhe z. Bashkim Mehmeti, kryetar i Këshillit Drejtues të OIK-së, dhe ish-kryetari i OIK-së, z. Naser Rrustemaj, të cilët vlerësuan lartë kontributin e infermierëve në përballje me sfidat e përditshme në sektorin shëndetësor.

Kryetarja e OIK zhvilloi takime me zyrtarë të lartë të komunës së Ferizajt

Në shënim të Ditës Ndërkombëtare të Infermierisë, kryetarja e OIK, znj. Nexhmije Gori, bashkë me znj. Donika Shahini Lami, udhëheqëse e zyrës së psikologëve klinik, z. Rexhep Jakaj koordinators regional i

OIK në Ferizaj morën pjesë në aktivitetet e organizuara nga infermierët dhe udhëheqësit e Qendrës Kryesore të Mjekësisë Familjare në Ferizaj.

Me këtë rast ata takuan edhe udhëheqës të kësaj komune, kryetarin Agim Aliu dhe drejtorin e shëndetësisë z. Kemajl Emini. Po ashtu, në këto aktivitete ajo takoi edhe zyrtarë të Spitalit të Përgjithshëm të Ferizajt, Qendrës së Shëndetit Mendor në Ferizaj si dhe Zyrtarë të Institutit Kombëtar të Shëndetit Publik në Ferizaj. Gjatë këtij takimi kryetari i Komunës së Ferizajt, z. Agim Aliu, mori fjalën dhe shprehu një falënderimin të veçantë dhe përgëzoi për rolin historik, punën dhe përkushtimin e shërbimeve infermierike në Ferizaj, si dhe mbështetjen e pakursyer për këtë profesion themelor në ofrimin e shërbimeve shëndetësore për qytetarët.

Këshilli Drejtues i OIK zhvilloi vizitë studimore në Kroaci

Zagreb dhe Varazhdin, Maj 2025

Këshilli Drejtues i Odës së Infermierëve të Kosovës (OIK) realizoi një vizitë studimore në Kroaci me qëllim të shkëmbimit të përvojave dhe praktikave më të mira profesionale me Oden Kroate të Infermierisë dhe institucionet e tjera përkatëse në sektorin e kujdesit shëndetësor.

Gjatë qëndrimit në qytetet e Zagrebit dhe Varazhdinit, delegacioni pati mundësinë të njihet nga afër me modelet e avancuara të funksionimit të sistemit infermior kroat, duke përfshirë digjitalizimin e proceseve të licencimit, ndarjen e përgjegjësi mes profesionistëve shëndetësorë, si dhe mundësitë e specializimit dhe avancimit profesional për infermierët.

Në kuadër të kësaj vizite, u mbajtën takime me përfaqësues të Odës Kroate të Infermierisë, institucioneve shëndetësore dhe akademike, ku u diskutuan tema si etika profesionale, njohja e kualifikimeve të huaja, përcaktimi i çmimeve për shërbimet infermierore dhe sfidat që bashkëpunojnë në këtë fushë.

Vizita përfundoi me një tryezë diskutimi ku palët shkëmbyen ide konkrete për të përmirësuar kushtet e punës së infermierëve dhe për të forcuar bashkëpunimin ndërmjet institucioneve profesionale të Kosovës dhe Kroacisë.

Një pjesë e delegacionit mori mbështetje nga Integrated Health Services (IHS), për të cilën OIK shpreh mirënjohje për përkrahjen dhe bashkëpunimin e vazhdueshëm në shërbim të zhvillimit profesional të infermierëve.

Infermierët e Luginës së Preshevës, zëri i heshtur që meriton dëgjim

Ndërsa shteti serb i anashkalon dhe nuk u ofron mundësi të barabarta në asnjë fushë, përfshirë edhe atë të edukimit të vazhdueshëm profesional, infermierët nga Lugina e Preshevës janë mirënjohës për mundësitë që u ka ofruar OIK dhe theksojnë nevojën për mbështetje institucionale nga Kosova dhe Shqipëria.

Mr. sc. Fitor Abdullahu - Kryetar i Shoqatës së Infermierëve të Luginës së Preshevës

Infermierët që punojnë në shtëpitë e shëndetit në Preshevë janë shtylla kryesore e kujdesit parësor shëndetësor

në këtë komunë. Ata janë të angazhuar në ofrimin e shërbimeve të ndryshme mjekësore për komunitetin, duke përfshirë triazhimin, ndihmën e parë, kujdesin për pacientët kronikë, vaksinimin, këshillimin shëndetësor dhe edukimin për parandalimin e sëmundjeve.

Në Luginën e Preshevës, në zemrën e një komuniteti që lufton çdo ditë për të mbijetuar dhe për të ruajtur identitetin e vet, infermierët përballen me sfida të mëdha. Ata punojnë në kushte të vështira, me mungesë pajisjesh moderne, me paga modeste dhe shpesh pa mundësi për edukim të vazhdueshëm profesional. Pavarësisht kësaj, ata vazhdojnë të japin më të mirën, duke shërbyer me dinjitet, profesionalizëm dhe një ndjenjë të thellë përkushtimi ndaj komunitetit të tyre.

Infermierët tanë nuk janë thjesht profesionistë të shëndetësisë. Ata janë mbrojtës të jetës, bartës të shpresës dhe të humanizmit në çdo cep të shtëpisë sonë të përbashkët. Në ditët e vështira,

ata janë të parët që u përgjigjen thirrjeve për ndihmë; në momentet e gëzimit, janë ata që shohin jetën të lindë; dhe në kohët e dhimbjes, janë ata që qëndrojnë pranë qytetarëve tanë me përkujdesje dhe ngushëllim.

Megjithatë, infermierët e Luginës së Preshevës kanë shumë nevoja. Andaj, ata bëjnë thirrje për mbështetje konkrete institucionale nga Republika e Kosovës dhe Republika e Shqipërisë. Ndiham që kërkohet përqendrohet në këto fusha kyçe dhe profesionale:

- Edukimi i vazhdueshëm profesional;
- Ngritja dhe avancimi profesional;
- Organizimi i kongreseve dhe seminareve të përbashkëta;
- Përmirësimi i kushteve të punës;
- Mbështetja dhe respektimi i të drejtës për përdorimin e gjuhës amtare shqipe në ambientet shëndetësore dhe institucionale.

Kërkohej përkushtim më i madh për të garantuar që infermierët shqiptarë në Luginë të kenë mundësi të barabarta zhvillimi dhe të ndihen të përfaqësuar në të gjitha aspektet profesionale dhe gjuhësore.

Gjendja e infermierëve në Luginën e Preshevës

Infermierët në Luginën e Preshevës (Preshevë, Bujanoc dhe Medvegjë) përballen prej vitesh me sfida të mëdha dhe kushte të vështira pune, si rezultat i mungesës së mbështetjes institucionale dhe diskriminimit të vazhdueshëm. Këto janë disa nga sfidat më të mëdha që i bëjnë ata të ndihen si ndër profesionistët shëndetësorë më të diskriminuar në Ballkan:

- 1. Mungesa e edukimit të vazhdueshëm profesional** - Nuk ka mundësi të rregullta për trajnime, kurse të specializuara apo edukim të vazhdueshëm profesional. Shumë infermierë detyrohen të vetëfinancohen për pjesëmarrjen në kurse ose seminare jashtë Luginës, shpesh në Kosovë ose Shqipëri.
- 2. Kushtet e rënda të punës** - Mungesa e pajisjeve bazike mjekësore, infrastruktura e amortizuar në institucionet shëndetësore dhe mungesa e materialeve sanitare janë probleme të përditshme.
- 3. Diskriminimi gjuhësor dhe institucional** - Në shumë raste, infermierëve shqiptarë nuk u mundësohet përdorimi i gjuhës shqipe në dokumentacionin zyrtar, trajnimet dhe komunikimin institucional, edhe pse shqiptarët përbëjnë shumicën në Preshevë dhe Bujanoc.
- 4. Mungesa e përfaqësimit në nivel institucional** - Infermierët shqiptarë shpesh nuk kanë përfaqësim adekuat në organet vendimmarrëse lokale dhe qendrore në fushën e shëndetësisë, gjë që pamundëson avancimin e interesave të tyre profesionale.
- 5. Shpresa të pakta për avancim profesional** - Mundësitë për ngritje në detyrë, specializime dhe përfshirje në projekte zhvillimore janë shumë të kufizuara. Përparësi u jepet kandidatëve të etnive të tjera, duke anashkaluar profesionistët shqiptarë.
- 6. Migrimi i fuqisë punëtore** - Për shkak të kushteve të vështira dhe

mungesës së perspektivës, shumë infermierë të rinj largohen drejt Kosovës, Shqipërisë ose vendeve të BE-së, për të kërkuar kushte më të mira jetese dhe pune, duke e varfëruar më tej sistemin shëndetësor lokal.

Për këtë arsye, është e domosdoshme që infermierëve t'u ofrohet mbështetje nga institucionet e Kosovës dhe Shqipërisë për edukim dhe trajnime profesionale, si dhe për financime. Po ashtu, infermierët nga Lugina kanë nevojë të jenë pjesë e organizimeve të përbashkëta shkencore, si kongrese dhe seminare.

Përveç ndihmës për pajisje mjekësore dhe modernizimin e infrastrukturës shëndetësore, ata kanë nevojë për mbështetje diplomatike për respektimin e të drejtave gjuhësore dhe për barazi në punësim.

Këto nuk janë vetëm kërkesa të drejta, por çështje që prekin të drejtat themelore të çdo profesionisti që punon për jetën dhe dinjitetin njerëzor.

Ndaj, sot jo vetëm që nderojmë punën e tyre, por marrim përgjegjësinë morale dhe kombëtare për të qenë zëri i tyre në çdo tryezë dhe në çdo institucion – në Preshevë, Prishtinë dhe Tiranë.

Në fund, duhet vlerësuar angazhimi i Odës së Infermierëve, Mamive dhe Profesionistëve të Tjerë Shëndetësorë të Kosovës, e cila gjithmonë ka reguar gatishmëri të lartë për t'u dhënë hapësirë të rëndësishme përfaqësimit institucional të infermierëve nga Lugina në konferenca, kongrese dhe seminare. Infermierët e Luginës janë krenaria jonë e heshtur. Le të jemi të gjithë zëri i tyre i fuqishëm!

Njohuritë, besimet dhe aftësitë midis profesionistëve të kujdesit shëndetësor për evidencën e bazuar në dëshmi

Autorë: Besarta Taganoviq, Liridon Bllaca, Bernard Tahirbegolli, Blerta Kryeziu Hoxha, Flaka Emini, Clemens Pappritz, Kaltrina Azizi, Arjeta Zhubi dhe Elona Bellaja

Praktika e bazuar në dëshmi (EBP) është thelbësore për profesionistët e kujdesit shëndetësor dhe ka fituar rëndësi gjatë tri dekadave të fundit. Interesi për zbatimin e EBP-së është rritur, duke përfshirë zhvillimin e shkallëve për të matur qëndrimet dhe njohuritë e infermierëve (Cook et al., 1992; Dawes et al., 2005; Guyatt et al., 2000; Kitson et al., 1998; Melnyk et al., 2008). EBP kontribuon në trajtimin e përqëndruar te pacienti, duke ulur kostot, përmirësuar cilësinë e jetës dhe ulur vdekshmërinë. Megjithatë, në Kosovë, adaptimi i EBP-së është i kufizuar, kryesisht për shkak të mungesës së komunikimit midis profesionistëve dhe politikëbërësve. Studimi i përdorimit të EBP-së është i rëndësishëm për përmirësimin e shërbimeve shëndetësore (Upton & Upton, 2006; Verloo et al., 2017; Zeleníková et al., 2016).

Rishikimi i Literaturës: Disa studime kanë shqyrtuar dimensionet e praktikës së bazuar në dëshmi, duke përfshirë njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet e profesionistëve. Në lidhje me qëndrimet dhe perceptimet, shumica e studimeve kanë treguar rezultate pozitive të infermierët lidhur me EBP (Levin et al., 2011; Mallion & Brooke, 2016; McKibbin, 1998). Megjithatë, disa studime kanë zbuluar nivele të moderuara të qëndrimeve dhe perceptimeve. Faktorët që ndikojnë në këto qëndrime përfshijnë përvojën e punës dhe niveli i arsimimit, ndërsa aspektet negative përfshijnë mungesën e kohës për të hulumtuar dhe lexuar artikuj shkencorë. Studimet tregojnë gjithashtu një lidhje të ngushtë midis barrierave dhe qëndrimeve, megjithëse këto barrierë kanë ndikim minimal në zbatimin e EBP-së. Ndër faktorët kryesorë që ndikojnë në përvetësimin e EBP-së janë edukimi dhe trajnimet

e vazhdueshme për profesionistët e kujdesit shëndetësor. Studime të ndryshme kanë treguar se arsimimi në EBP ka një ndikim pozitiv në qëndrimet dhe aftësitë e profesionistëve, duke ndihmuar në përmirësimin e zbatimit të kësaj praktike në kontekstin klinik (American Nurses Association, 2009; AnAaker & Elf, 2014; Brown et al., 2010; Chiu et al., 2010; Majid et al., 2011; Yoo et al., 2019). Prandaj, vazhdimi i arsimimit të infermierëve dhe minimizimi i barrierave mund të rrisë përdorimin e EBP-së dhe të kontribuojë në ofrimin e shërbimeve më të mira për pacientët (Brown et al., 2010; Johansen & O'Brien, 2016; Koota et al., 2021; Melnyk et al., 2008; Thiel & Ghosh, 2008; van Berkel et al., 2014).

MATERIALET DHE METODAT

Ky studim përdor një dizajn me prerje (cross-sectional) për të shqyrtuar përdorimin e praktikës së bazuar në dëshmi (EBP), njohuritë dhe qëndrimet e profesionistëve të kujdesit shëndetësor. Kampioni përbëhet nga 611 profesionistë, të përzgjedhur rastësisht nga shtatë komunat në Kosovë, që punojnë në institucione shëndetësore në tri nivele. Një llogaritje e madhësisë së mostrës, me një marzh gabimi prej 5% dhe një nivel besimi prej 95%, rezultoi në 374 pjesëmarrës. Protokollin e studimit u miratua nga bordi institucional i Heimerer College, dhe anketa u shpërnda në mënyrë personale pas pëlqimit të shkruar të çdo pjesëmarrësi, duke siguruar një mostër rastësore me probabilitet të barabartë për t'u përfshirë.

Procedurat dhe Analiza e të Dhënave
Procedurat e studimit i përmbaheshin rregullave të Deklaratës së Helsinkit dhe të dhënat u mbledhën përmes një pyetësi anonim dhe të strukturuar që përfshinte

karakteristika socio-demografike dhe EBP-në. Përdorëm pyetësin e EBP-së të zhvilluar nga Upton dhe Upton, i cili përmbante 24 artikuj që matnin njohuritë, përdorimin dhe qëndrimet ndaj EBP-së, duke aplikuar një shkallë Likert nga 1 në 7 (Upton & Upton, 2006). Pas pilotimit, u vendos konsistenca e brendshme për dimensionet e pyetësorit, me vlera të Cronbach's Alpha 0.679 për përdorimin, 0.212 për qëndrimet, dhe 0.911 për njohuritë e EBP-së. Programi statistikor SPSS (versioni 21.0) u përdor për analizën e të dhënave. Frekuencat (n) dhe përqindjet (%) u përdorën për të përmbledhur variablat kategorikë, ndërsa variablat e vazhdueshme u përmbledhën me mesatare $\pm$ devijimi standard (SD). Distribucioni i normalitetit të të dhënave u vlerësua duke përdorur testin Kolmogorov-Smirnov, ndërsa t- testi i mostrave të pavarura, ANOVA njëdrejtimëshe dhe testi post-hoc Tukey, si dhe regresioni linear u përdorën për të analizuar variablat. Për të gjitha testet statistikore, një vlerë $p < 0.05$ u konsiderua statistikisht e rëndësishme.

REZULTATET

Gjashtëdhjetë e pesë për qind (65%) e pjesëmarrësve ishin femra. Moshë mesatare e pjesëmarrësve ishte 38 vjet. Një e pesta e pjesëmarrësve në studim kishte nivelin e arsimit të shkollës së mesme, ndërsa shumica ishin të martuar me një status ekonomik të barabartë me klasën e mesme dhe jetonin në një mjedis urban. Dy të tretat e pjesëmarrësve ishin infermierë dhe shumica punonin në institucione të kujdesit shëndetësor primar. 78% e pjesëmarrësve punonin në institucione shëndetësore publike dhe 16% kishin një rol menaxherial.

-	Totali				Infermier			
	E parregulluar		E rregulluar **		E parregulluar		E rregulluar **	
Përdorimi i EBP								
-	B [95% CI]	P	B [95% CI]	P	B [95% CI]	P	B [95% CI]	P
Gjinia femërore	-0.084 [-0.258-0.90]	0.342	-/-	-	0.074 [-0.059- 0.207]	0.274	-/-	-
Mosha	-0.011 [-0.017- -0.004]	0.002	-/-	-	0.001 [-0.004 – 0.006]	0.644	-/-	-
Doktor*	0.118 [-0.033- 0.268]	0.125	0.086 [0.002-0.170]	0.044	-/-		-/-	-
I punësuar në kujdesin parësor shëndetësor*	-0.011 [-0.132- 0.109]	0.854	0.134 [0.066-0.201]	<0.0001	0.197 [0.111 – 0.284]	<0.0001	-/-	-
Të ardhura të ulëta	0.248 [0.085-0.412]	0.003	-/-	-	0.024 [-0.106 – 0.154]	0.717	-/-	-
Statusi martesor beqar*	-0.115 [-0.265- 0.34]	0.131	-/-	-	0.004 9-0.106 – 0.115]	0.939	-/-	-
Përvoja e punës (vite)*	-0.009 [-0.017 - -0.001]	0.025	-/-	-	-0.002 [-0.008 – 0.003]	0.411	-/-	-
Qëndrimet rreth EBP								
Gjinia femërore	-0.023 [-0.188- 0.142]	0.786	-/-	-	-0.052 [-0.267- 0.162]	0.633	-/-	-
Mosha	0.012 [0.005-0.018]	<0.0001	-/-	-	0.009 [0.001-0.017]	0.024	0.010 [0.002-0.018]	0.010
Doktor*	0.066 [-0.077- 0.210]	0.364	-/-	-	-/-		-/-	-
I punësuar në kujdesin parësor shëndetësor*	0.343 [0.234-0.453]	<0.0001	0.309 [0.174-0.454]	<0.0001	0.394 [0.259-0.530]	<0.0001	0.402 [0.267-0.536]	<0.0001
Të ardhura të ulëta	-0.058 [-0.212- 0.97]	0.465	-/-	-	0.019 [-0.184- 0.221]	0.855	-/-	-
Statusi martesor beqar*	0.305 [0.165-0.445]	<0.0001	0.346 [0.238-0.454]	<0.0001	0.241[0.067- 0.415]	0.007	-/-	-
Përvoja e punës (vite)*	0.006 [-0.001 – 0.014]	0.100	-/-	-	0.002 [-0.007 – 0.010]	0.709	-/-	-
Njohuritë në lidhje me EBP								
Gjinija femërore	-0.114 [-0.268 – 0.040]	0.145	-/-	-	-0.015 [-0.218- 0.118]	0.887	-/-	-
Mosha	-0.011 [-0.017- - 0.005]	0.001	-/-	-	-0.007 [-0.015- 0.0001]	0.051	-/-	-
Doktor*	0.041 [-0.091- 0.174]	0.541	-/-	-	-/-		-/-	-
I punësuar në kujdesin parësor shëndetësor*	-0.037 [-0.143- 0.068]	0.488	-/-	-	0.003 [-0.129- 0.135]	0.962	-/-	-
Të ardhura të ulëta	0.265 [0.118-0.408]	<0.0001	0.277 [0.133-0.421]	<0.0001	0.220 [0.030- 0.411]	0.024	-/-	-
Statusi martesor beqar*	-0.160[-0.292- -0.028]	0.017	-/-		-0.230 [-0.395- -0.065]	0.007	-/-	-
Përvoja e punës (vite)*	-0.012 [-0.019- -0.005]	0.001	-0.012 [-0.019- -0.006]	<0.0001	-0.012 [-0.020- -0.004]	0.003	-/-	-

Tabela 3: Modelet e regresionit për dimensionet e praktikës së bazuar në dëshmi (EBP)

Nuk ka pasur ndryshime statistikisht të rëndësishme në pikët e punonjësve shëndetësorë për përdorimin e EBP-së, në bazë të gjinisë, vendndodhjes dhe sektorit shëndetësor. Infermierët kanë pasur pikë më të larta në përdorimin e EBP-së, krahasuar me mjekët ($p<0.05$), dhe punonjësit në institucionet e kujdesit terciar kanë pasur pikë më të larta se ata në kujdesin shëndetësor primar ($p<0.05$). Në lidhje me qëndrimet ndaj EBP-së, punonjësit në sektorin privat kishin pikë më të larta se ata në sektorin publik ($p<0.05$), ndërsa ata në kujdesin shëndetësor primar kishin pikë më të ulëta se ata në institucionet e kujdesit sekondar dhe terciar ($p<0.05$). Po ashtu, punonjësit të cilët jetonin në zonë urbane kishin pikë më të larta për njohuritë mbi EBP-në krahasuar me ata të zonave rurale ($p<0.05$). Analiza e regresionit linear tregoi se të qenurit mjek dhe punësimi në institucione shëndetësore primare ishin faktorë me ndikim për përdorimin e EBP-së, ndërsa statusi martesor beqar dhe të ardhurat e ulëta ishin faktorë ndikues në qëndrimet dhe njohuritë mbi EBP-në.

DISKUTIM

Ky studim shqyrton përdorimin e Praktikës së Bazuar në Dëshmi (EBP), qëndrimet dhe njohuritë e profesionistëve shëndetësorë në Kosovë ($N=611$). Gjetjet kryesore tregojnë se profesionistët shëndetësorë kanë pikë të ulët në përdorimin e EBP-së (2.15 ± 0.65), ndryshe nga studimet e mëparshme në vende të tjera (Chiu et al., 2010; Weng et al., 2013; Yoo et al., 2019). Shkaku mund të jetë mungesa e gatishmërisë institucionale për të përdorur EBP-në. Po ashtu, qëndrimet ndaj EBP-së ishin gjithashtu të ulëta (3.60 ± 1.06), për shkak të mungesës së trajnimeve dhe edukimit të qëndrueshëm. Ndryshe nga dimensionet e tjera, njohuritë mbi EBP-në ishin më të larta (5.34 ± 1.04). Infermierët kishin pikë më të larta në përdorimin e EBP-së krahasuar me mjekët, dhe ata që punojnë në institucionet shëndetësore të tretë kishin pikë më të larta se ata në kujdesin shëndetësor primar. Një faktor parashikues për përdorimin e ulët të EBP-së ishte pozita si mjek dhe niveli i institucionit shëndetësor (Adib-Hajbaghery & Tahmouresi, 2018; Ammouri et al., 2014; Bullinger et al., 1998; Chang & Kim, 2022;

Heydari et al., 2014; Kryeziu & Coşkun, 2018; Leathers & Strand, 2013; Ozsoy & Ardahan, 2008; Proctor, 2004; Sherriff et al., 2007; Squires et al., 2011; Taganoviq et al., n.d.; Weng et al., 2013). Studimi sugjeron nevojën për trajnime të dedikuara për të përmirësuar qëndrimet dhe përdorimin e EBP-së, duke ndihmuar kështu profesionistët e shëndetësisë të ofrojnë shërbime më të mira.

Përfundimet

Ky studim shqyrton përdorimin e Praktikës së Bazuar në Dëshmi (EBP), qëndrimet dhe njohuritë e profesionistëve shëndetësorë në Kosovë ($N=611$). Gjetjet tregojnë se profesionistët kanë pikë të ulët në përdorimin e EBP-së (2.15 ± 0.65) dhe qëndrime të ulëta (3.60 ± 1.06), për shkak të mungesës së trajnimeve. Megjithatë, njohuritë mbi EBP-në ishin më të larta (5.34 ± 1.04). Infermierët kishin pikë më të larta se mjekët, dhe ata në institucione të tretë kishin rezultate më të mira se në kujdesin primar. Nevojitet trajnim për të përmirësuar qëndrimet dhe përdorimin e EBP-së për të ofruar shërbime më cilësore.

Hezitimi i punëtorëve shëndetësorë për vaksinim kundër sëmundjeve ngjitëse

Autor: Shpresa Jerliu Surdulli

Bashkautorë: Sahadete Ejupi-Kallaba, Senay Maksut, Sevdije Krasniqi, Shpresa Kalludra

Përkundër zhvillimeve dhe zbulimeve të mëdha në mjekësinë bashkëkohore, shtetet në mbarë botën në vazhdimësi janë duke u ballafaquar me kërcënimet nga sëmundjet ngjitëse, qoftë si pasojë e paraqitjes natyrale të tyre, aksidentale apo të qëllimt (Giubilini A. Palgrave & MacMillan; 2019).

Imunizimi është një nga ndërhyrjet kyçe për mbrojtjen e popullatës nga sëmundjet serioze infektive që rrezikojnë shëndetin, të cilat përmes vaksinimit janë të parandalueshme.

Vaksinat janë ndër përparimet më të mëdha në shëndetin publik dhe zhvillimin global (CDS 2015). Vaksinat parandalojnë mbi 3 milionë vdekje çdo vit nga sëmundje si difteria, tetanusi, hepatiti, kollë e mirë, gripi, fruthi etj... Vaksinat ofrojnë mbrojtjen më të mirë për qytetarët, si dhe paraqesin rrugën më të lehtë për daljen nga pandemia. Të gjitha llojet e vaksinave të aprovuara deri më tani janë të sigurta, efektive dhe ulin rrezikun e sëmundjes, sepse kalojnë nëpër testime rigorozë të sigurisë, duke përfshirë provat klinike, përpara se të miratohen për publikun (Shekhar R& al 2021).

Megjithatë njerzit hezitojnë të vaksinohen e sidomos punëtorët shëndetësor. Hezitimi i punëtorëve shëndetësorë për vaksinim, përkufizohet si vonesa në pranimin ose refuzimin për tu vaksinuar

pavarësisht ofrimit dhe shërbimeve të disponueshme dhe vazhdon të jetë si një problem i përhapur i shëndetit publik midis ofruesve të kujdesit shëndetësor globalisht. Hezitimi për marrjen e vaksinave tek punëtorët shëndetësor - nuk është i ri. (Isaacs D., Leask J. 2008). Megjithatë, gatishmëria e punëtorëve shëndetësorë, të cilët parashihet që të parët të marrin vaksinën, aktualisht nuk është në nivelin e kënaqshëm. Numri i ulët i të vaksinuarve në mesin e stafit shëndetësor dërgon një mesazh të keq të qytetarët (Anikeeva O., Braunack-Mayer A., Rogers W.2009).

Qëllimi i studimit: Qëllimi kryesor i këtij punimi ishte identifikimi i opinionëve të infermierëve rreth hezitimit të tyre për vaksinim .Analizimi i faktorëve që ndikojnë në hezitim të punëtorëve shëndetësor

Metodologjia: Qasja në këtë studim ishte kuantitative. Grup i caktuar ishin 50 Infermier të klinikave të ndryshme të QKUK –së, që kanë qenë të përzgjedhur në mënyrë rastësore. Pë realizimin e këtij punimi para është marrë pëlqimi, janë informuar se do ruhen të dhënat e tyre në anonimitet të plotë.

Grumbullimi i të dhënave ishte bërë me pyetësorë të strukturuar të ndarë në 2 pjesë (të dhënat epidemiologjike dhe profesionale).

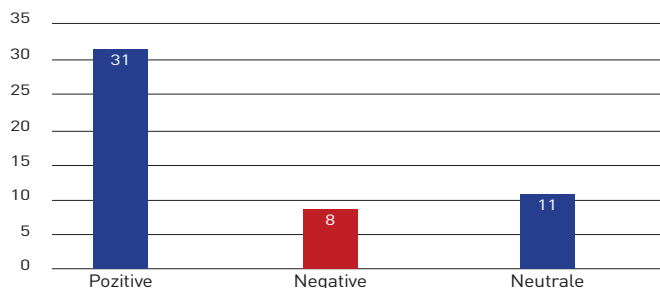
Gjetjet janë analizuar duke përdorur programin Excel. Rezultatet u prezantuan me tabela e grafikone, dhe janë përshkruar me tekst, dhe kjo bën që rezultatet të duken më të qarta dhe më të kuptueshme.

Rezultatet

Tabela nr 1. Përshkrimi i mostrës

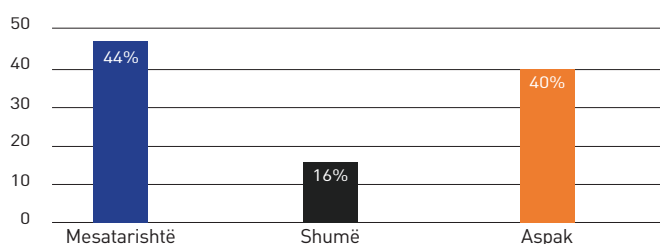
Gjinia	Mosha	Niveli i Edukimit	Përvoja e punës
Femra – 42 (84%)	20-30 vjeq - 16 (32%)	Shkolla e Mesme – 9 (18%)	1-5 vite (3)
Meshkuj - 8 (16%)	31-40 vjeq - 22 (44%)	Niveli Bachelor 28 –(56%)	6-10 vite (3)
Total - 50 (100%)	Mbi 41 vjet - 12 (24%)	Niveli Master 13 – (26%)	11-15 vite (14)
			16-20 vite (4)
			Mbi 30 vite (16)

Në këtë hulumtim shumica e pjesëmarrësve ishin të gjinisë femërore 42 (84%) ndërsa ishin vetëm 8(16%) të gjinisë mashkullore. Shumica e pjesëmarrësve ishin të moshës 31- 40 vjeq apo 22 prej tyre, e në lidhje me shkollimin 9 infermierë ishin me shkollë të mesme, 28 kishin të përfunduar studimet në nivelin Bachelor, dhe 13 prej tyre apo 26% infermierë me nivelin Master. 14 infermierë kishin përvojë pune 11-15 vite dhe 16 prej tyre kishin mbi 30 vite përvojë pune. Pjesëmarrësit ishin nga Klinika të ndryshme të QKUK-së dhe pozita e tyre ishte kryeinfermier dhe infermier pasi u zgjodhën në mënyrë rastësore.

Sipas rezultateve, 31 (68%) pjesëmarrës pohojnë se kanë qëndrim pozitiv rreth vaksinimit, 8 (16%) prej tyre qëndrim negativ, ndërsa 11 pjesëmarrës (25 %) ishin neutral.

Grafikoni nr. 2. Opinione të infermierëve lidhur me vaksinimin

A keni pasur hezitime që ta merrni vaksinën Covid-19

Ndërsa në pyetjen a hezitoni të vaksinoheni 44% e pjesëmarrësve pohojnë se kanë një hezitim mesatarisht, derisa 40% aspak dhe 16% e tyre pohojnë se kanë shumë hezitime për tu vaksinuar.

Grafikoni nr. 2. Hezitimi për vaksinim

Tabela 2 : Faktorët që ndikojnë në hezitim për tu vaksinuar

Infermieret dhe faktorët që ndikojnë në hezitim	Pajtohem Plotësisht		Pajtohem Pjesërisht		Nuk e di		Pajtohem Plotësisht		Pajtohem Pjesërisht		Apstenuan		Totali
	F	P	F	P	F	P	F	P	F	P	F	P	
Mosbesimi të MSH, shteti, punëdhënësi	28	55%	16	31%	1	2%	2	4%	5	10%	0	0	50
Frika nga efektet anësore	33	89%	5	10%	4	8%	4	8%	4	8%	0	0	50
Vlerësimi i rrezikut dhe gjasave për të shkaktuar sëmundje	25	32%	8	16%	4	8%	3	6%	10	20%	0	0	50
Siguria e vaksinës si prodhim, ruajtja	11	22%	7	14%	7	14%	5	10%	10	20%	0	0	50
Shkelja e lirisë personale dhe liria e besimit	21	42%	13	26%	0	0%	2	4%	2	4%	0	0	50
Preferenca për													

Në tabelë janë paraqitur faktorët që ndikojnë në hezitimin e punëtorëve shëndetësor për tu vaksinuar. Diskutimi dhe përfundimi: Infermieret duhet të hedhin poshtë spekulimet dhe keqkuptimet e ndryshme rreth vaksinimit. Profesionistët shëndetësorë duhet të mbështesin me forcë përfitim nga vaksinat. Por ti bindësh të tjerët që vaksinat luajnë rolë në parandalimin, përhapjen e sëmundjes dhe vdekjes, nuk është e lehtë.

Rekomandimet:

- Të zvogëlohen barrierat për pranimin e vaksinës dhe shpërndarjen e drejtë të saj,
- Të ofrohen informacione të sakta rreth benefiteve nga vaksinat dhe vaksinimi.
- Të organizohen trajnime të sakta mbi këto tema, për shembull nëpërmjet ndikimit pozitiv të kolegëve i cili mund të jetë i dobishëm,
- Të organizohen aktivitete të ndëgjegjsimit publik përmes mediave, rrjeteve sociale dhe atyre
- mbështetëse pastaj rrëfimi i historive personale.

Kujdesi Infermieror për pacientët me kolecistit në Spitalin Sheikh Zayed – Vushtri Studim rasti i bazuar në Planin e Kujdesit Infermieror

Autorë: Mexhit Mustafa¹, Mirlinda Mustafa²

Hyrje: Studimi i rasteve është një metodë e thelluar analize që përqendrohet në një individ ose grup me një sëmundje apo gjendje të veçantë. Në këtë kontekst, infermierja luan një rol kyç në përcaktimin e cilësisë së kujdesit të ofruar në institucionet shëndetësore. Ky studim synon të vlerësojë ndihmën e infermierëve në trajtimin e pacientëve me kolecistit, duke përdorur një qasje prospektive që mundëson rezultate më të sakta dhe më të detajuara.

Qëllimi është arritja e rezultateve maksimale në ofrimin e kujdesit cilësor, duke analizuar ndikimin e infermierëve në menaxhimin e pacientëve me kolecistit dhe përmirësimin e kujdesit nëpërmjet ndërhyrjeve të strukturuar.

Sipas National Center for Nursing Research (2019), lidhja dhe komunikimi efektiv ndërmjet infermierëve

dhe pacientëve janë thelbësore për realizimin e suksesshëm të studimit të rasteve dhe përmirësimin e cilësisë së kujdesit infermieror. Ky studim synon të analizojë kolecistitin, faktorët etiologjikë, pasqyrën klinike dhe trajtimin e pacientëve që vuajnë nga kjo gjendje. Njohuritë e bazuara në prova janë thelbësore për të siguruar një kujdes të mirëfilltë dhe efektiv.

Qëllimi i punimit: Ky punim ka për qëllim të vlerësojë rolin dhe ndikimin e infermierëve në menaxhimin e pacientëve me kolecistit dhe të përmirësojë ofrimin e kujdesit shëndetësor nëpërmjet një analize të detajuar të rasteve. Ai ofron një pasqyrë të hollësishme të procesit infermieror gjatë trajtimit të pacientëve me kolecistit në Spitalin Sheikh Zayed në Vushtri dhe identifikon faktorët që ndikojnë në

përmirësimin e kujdesit dhe shërimit të pacientëve.

Metodologjia e studimit: Studimi bazohet në metodologjinë e studimit të rastit, duke përfshirë pacientët e diagnostikuar me kolecistit që trajtohen dhe monitorohen gjatë qëndrimit të tyre në spital. Ky është një studim i natyrës prospektive, i fokusuar në vlerësimin e të dhënave dhe reagimeve të pacientëve ndaj trajtimit infermieror dhe mjekësor. Përdorimi i planit të kujdesit infermieror është thelbësor dhe përfshin:

- Vlerësimin fillestar,
- Diagnoza Infermiore,
- Planifikimi,
- Zbatimi dhe
- Evaluimi

Të dhënat u mblodhën përmes vëzhgimeve të drejtpërdrejta, intervistave me pacientët, si dhe regjistrimeve të

shenjave vitale dhe progresit gjatë trajtimit.

Studimi i rastit të pacientit me kolecistit

Një paciente 45-vjeçare me histori të hipertensionit arterial u pranua në Spitalin Sheikh Zayed për trajtim kirurgjik pas diagnozës me kolecistit. Ajo u diagnostikua me gurë në tëmth pas një ekzaminimi radiologjik. Trajtimi përfshinte terapi intravenoze dhe orale me Ringer Laktat, diklofen dhe Reglan, për menaxhimin e dhimbjes, hipertensionit dhe të përzierave (Jones, 2021).

Plani i Kujdesit Infermioror

1. Vlerësimi fillestar:

Pacientja është paraqitur me dhimbje barku, nauze dhe hipertension. U hartua një plan i kujdesit infermioror që përfshinte kontrollin e shenjave vitale, administrimin e terapive dhe monitorimin e reagimeve ndaj mjekimit.

2. Diagnozat infermiore:

Dhimbje barku për shkak të kolecistit. Hipertension (166/95 mmHg) si pasojë e stresit dhe dhimbjes. Nauze dhe shkaktohet nga kolecistiti. Ankth dhe shqetësim si rezultat i shtrimit në spital.

3. Planifikimi infermioror:

Menaxhimi i dhimbjes dhe stabilizimi i presionit të gjakut. Trajtimi i nauzës dhe përmirësimi i rehatisë së pacientit. Mbështetje psikologjike për uljen e ankthit dhe stresit.

4. Zbatimi infermioror:

Vendosja e linjës venoze, administrimi i terapisë dhe pozitë e përshatshme. Monitorimi i rregullt i

shenjave vitale, gjendjes klinike dhe ambient i qetë e me rehati. Këshillimi, diskutimi me pacientin mbi ushqyerjen dhe aktivitetin fizik.

5. Faza operative dhe post-operative:

Pas përgatitjeve të nevojshme, pacientja iu nënshtroa me sukses një ndërhyrje laparoskopike për largimin e kolecistës. Faza post-operative përfshinte monitorimin intensiv, menaxhimin e dhimbjeve dhe ndihmën në rikuperim (Smith et al., 2023).

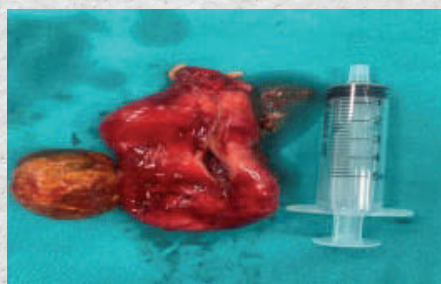

Fig.2 Kolecisti se bashku me mëshikzen e tëmthit

Rezultatet: Vlerësimi post-operativ u zhvillua sipas planit infermioror dhe ndërhyrjet u zbatuan me sukses. Pacientja është edukuar rreth gjendjes së saj dhe pas katër orësh është mobilizuar me ndihmën e stafit infermioror. Simptomat si dhimbja, nauzeja dhe hipertensioni u reduktuan ndjeshëm përmes ku-

jdesit të personalizuar. Komunikimi efektiv ndërmjet ekipit shëndetësor dhe pacientit përshpejtoi procesin e rikuperimit dhe uli rrezikun e komplikimeve.

Përfundime dhe rekomandime:

Edukimi i vazhdueshëm për pacientin mbi kujdesin pas operacionit, aktivitetin fizik dhe ushqimin është thelbësor. Pacientja u lirua nga spitali në ditën e dytë pas ndërhyrjes kirurgjikale.

Plani i kujdesit infermioror në këtë rast përfaqëson një qasje të strukturuar dhe efikase në përballimin e simptomave dhe nevojave të pacientit para, gjatë dhe pas ndërhyrjes. Studimi nënvizon rëndësinë e bashkëpunimit ndërdisiplinar dhe të trajtimit të personalizuar.

Rekomandime:

- Rritja e ndërgjegjësimit të popullatës mbi shkaqet e kolecistit dhe nevojën për trajtim të hershëm.
- Përmirësimi i komunikimit ndërmjet profesionistëve të shëndetit.
- Mbështetje psikologjike për pacientët që i nënshtrohen ndërhyrjeve kirurgjikale.
- Zbatimi i planit të kujdesit infermioror për parandalimin e komplikimeve.
- Përmirësimi i dokumentimit të ndërhyrjeve infermiore.
- Zbatimi i standardeve bashkëkohore për kujdesin infermioror dhe sigurinë e pacientit.
- Trajtimi sipas fushave specifike klinike dhe individualizimi i kujdesit.
- Përdorimi i hulumtimeve të bazuara në evidencë dhe ndarja e përvojave profesionale ndërmjet kolegëve.

Pacientët e hemodializës dhe ndikimi i dializës në jetën e tyre sociale dhe emocionale – vlerësuar nga këndvështrimi infermierik

Elmaze Rrustemi

Hyrye: Hemodializa rregullon sasinë e elektroliteve në organizëm dhe nivelin e aciditetit, por jo funksionimin e vetë veshkave. Ky proces realizohet tek çdo pacient me insuficiencë renale, të paktën tri herë në javë, duke zgjatur nga katër deri në pesë orë (Kamber H, 2006).

Veshkat rregullojnë balancën e ujit dhe përbërësve kimikë në trup, duke eliminuar toksinat nga organizmi. Ato gjithashtu prodhojnë disa hormone si: renina (që ndikon në presionin arterial), eritropoetina (që stimulon prodhimin e qelizave të kuqe të gjakut në palcën kockore) dhe marrin pjesë në prodhimin e formës aktive të vitaminës D. Hipotensioni është një fenomen i zakonshëm te pacientët në dializë, i shoqëruar shpesh me molisje, apne, krampa muskulore e abdominale, nauze, të vjella, etj. (Jeffrey B, 2006).

Çfarë janë veshkat?

Veshkat janë organe çift të vendosura në të dy anët e shtyllës kurrizore. Secila veshkë përmban rreth një milion nefrone, të cilat kryejnë funksionin e filtrimit të gjakut. Në rast dëmtimi të tyre, ndodhin sëmundje të ndryshme renale. Një nga këto sëmundje është osteodistrofia renale, ku niveli i kalciumit dhe fosforit bie jashtë normave (Medicine.net, 2016). Këto dëmtime zhvillohen ngadalë dhe në mënyrë të fshehtë, duke shkaktuar shpesh një diagnostikim të vonuar. Pacientët në dializë kanë zakonisht nivel të rritur të fosfateve dhe ureës në gjak, çka shkakton dhimbje të nyjeve dhe eshtrave – gjendje që nuk vjen si pasojë e mungesës së mineraleve në eshtra (Grzegorzewska A, 2007).

Problemet më të shpeshta tek pacientët në hemodializë

Pacientët që i nënshtrohen hemodi-

alizës përballen me një sërë problemesh dhe diskomfortesh, si pasojë e vetë sëmundjes dhe kufizimeve të jetës së përditshme, përfshirë varësinë nga pajisjet mjekësore, kufizimet fizike dhe sociale. Mbështetja psikologjike do të ishte thelbësore për t'i ndihmuar ata të përshtaten më lehtë me stilin e ri të jetës dhe për të minimizuar rrezikun e zhvillimit të depresionit të rëndë, i cili mund të përkeqësojë gjendjen e tyre shëndetësore (Peter L, 2008).

Dhimbjet e kokës janë të zakonshme dhe shpesh shkaktohen nga çrregullimet e tensionit të gjakut, anemia, gjendjet traumatike, çrregullimet e funksionit të zemrës dhe enëve periferike të gjakut, si dhe nga embolia ajrore. Hipotensioni mund të ndodhë gjithashtu si rezultat i përdorimit të pakujdesshëm të barnave për hipertension, rritjes së temperaturës së dializatorit, apo për shkak të sëmundjeve si angina pectoris, aritmitë kardiake dhe probleme të tjera vaskulare. Simptoma të tjera që lidhen me hipotensionin përfshijnë molisjen, krampet muskulore, nauzenë, dhimbjet në gjoks, vështirësinë në frymëmarrje etj. (Jeffrey B, 2016). Një studim i vitit 2012 tregon se lodhja kronike tek këta pacientë ndikon në cilësinë e gjumit, shkakton apne dhe vështirësi në frymëmarrje, jo për shkak të problemeve teknike, por si rezultat i gjendjes së përgjithshme shëndetësore të pacientit (Ann H, 2012).

Qëllimi i punimit: Qëllimi kryesor i këtij punimi është identifikimi i diskomforteve më të shpeshta te pacientët në hemodializë, ndikimi i faktorëve trashëgues dhe vlerësimi i gjendjes së tyre emocionale.

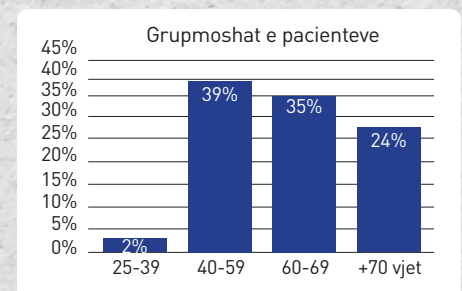
Metodologjia: Në realizimin e këtij punimi është përdorur shqyrtimi i literaturës bashkëkohore që lidhet

me ofrimin e kujdesit infermieror. Gjithashtu është përdorur një pyetësor i ndarë në tri pjesë.

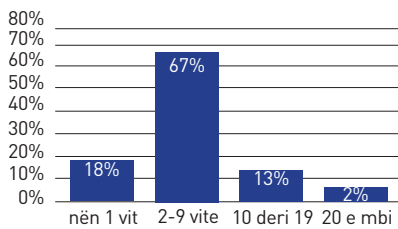
- **Pjesa e parë** përmban gjashtë pyetje që përshkruajnë karakteristikat demografike të pjesëmarrësve.
- **Pjesa e dytë** fokusohet në diskomfortet e pacientëve, trashëgiminë si faktor predispozues dhe aspektet emocionale të tyre.
- **Pjesa e tretë** analizon shpresat dhe qëndrimin psikologjik të pacientëve ndaj sëmundjes.

Rezultatet: Pjesa më e madhe e pacienëve ishin 40-59 vite apo në përqindje 39%, 35% i takonin grupmoshës 60-69vite, 24% mbi moshën 70vjeqar, si dhe 2% e tyre i takonin moshës prej 25-39 vjeqare. Ndërsa në pyetjen se sa është kohëzgjatja apo sa kohë kanë në dializë, kemi këto të dhëna: më së shumti kemi pacientë që në dializë janë prej 2-9 vite apo 67%, pastaj prej 10-19 vite janë 13% të pacientëve, vetëm 2%, kanë deklaruar se janë në dializë prej 20-29 vite, dhe më pak se një vit ishin 18% e tyre.

Graf. nr.1. Mosha e pacientëve në dializë sipas grupmoshave

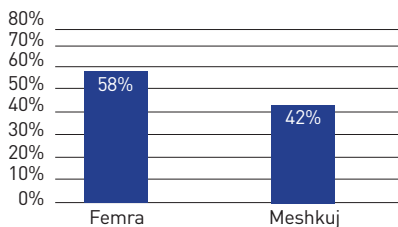
Kohëzgjatja në Dializë - Vitet

Graf.nr. 2. Koha sa vite kan kaluar pacientët në dializë

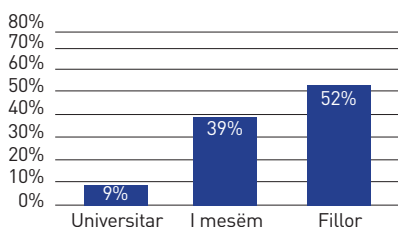
Dallimet mes gjinive ishin me sa vijon: gjinia femërore dominon me 58%, ndërsa të gjinisë mashkullore ishin 42% e pacientëve. E sa i përket nivelit të edukimit nga të dhënat e studimit është treguar se dominonin ata me shkollim fillor me 52%, me shkollim të mesëm 39%, ndërsa vetëm 9% , janë deklaruar se kanë të përfunduar shkollim universitar.

Gjinia e pacientëve

Graf. nr.3 Gjinia e pjesëmarrësve

Niveli i edukimit të pacientëve

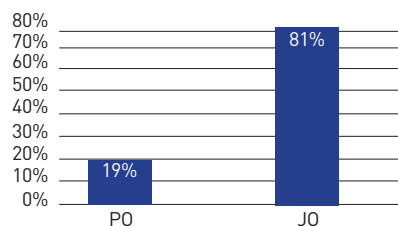

Graf. nr. 4. Niveli i shkollimit të pacientëve të dializës

Një pyetje që është dashur të deklarohen pacientët e dializës ka qenë ajo se a vuan edhe ndonjë anëtar i familjes së tyre nga veshkat, dhe përgjigjet e tyre janë: 81% janë deklaruar se nuk

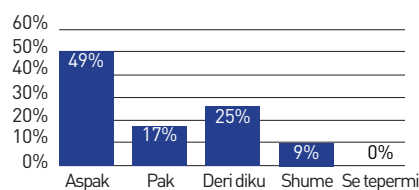
kanë ndonjë anëtar të familjes të sëmurë nga veshkat, dhe vetëm 19% e tyre janë deklaruar se kanë anëtar të familjes me problem në veshka. E në pyetjen se gjatë javës së fundit këta pjesëmarrës a kishin këmbë të enjtura ata u deklaruan me sa vijon: 26 apo 49% nuk kishin aspak probleme me entëje të këmbëve, 9 të tjerë apo 17% kishin pak probleme me këtë, 13 apo 25% deri diku kishin probleme me enjtëje të këmbëve, shumë që kishin probleme me enjtëje të këmbëve ishin 5 apo 9%, si dhe asnjë nga ata nuk është deklaruar që ka pasur enjtëje të këmbëve gjatë javës së fundit.

Anëtar të familjes me probleme në veshka

Graf.nr 5. Problemet me veshka të anëtarëve të familjes së ngushtë të pacientëve të dializës.

A keni pasur këmbë të enjtura javën e fundit

Graf.nr. 6 Enjtëja e këmbëve te pacientët e dializës gjatë javës së fundit

Ndërsa në pyetjen se gjatë javës së fundit këta pjesëmarrës a kishin frymëzënie ata u deklaruan me sa vijon: 27 apo 49% nuk kishin aspak probleme me frymëzënie, 9 të tjerë apo 17% kishin pak frymëzënie, 10 apo 19% deri diku kishin frymëzënie, shumë që kishin probleme me frymëzënie ishin 8 apo 15%, si dhe asnjë nga ata nuk është deklaruar që ka pasur së tepërmi frymëzënie gjatë javës së fundit.

Konkluzione: Nga analizimi i rezultateve të hulumtimit kemi nxjerrë disa të dhëna të rëndësishme si përfundime, të cilat janë si më poshtë:

- Vetëm një e treta (rreth 34%) e pjesëmarrësve në këtë studim janë përgjigjur se nuk kanë pasur dhimbje eshtrash, nyjesh dhe muskujsh gjatë javës së fundit para intervistës.
- Rreth 36–38% e tyre nuk kanë raportuar probleme me përqendrimin apo dhimbje koke gjatë javës së fundit.
- Vetëm 32% nuk kanë pasur kuarje, shqetësime gjatë gjumit apo ndjesi të ngurtësisë dhe dhimbje në këmbë.
- Nga 19% deri në 24% nuk kanë përjetuar ndjesi shqetësimi, irritimi, nervozizmi, vështirësi në gjumë, mungesë energjie apo kërcitje të këmbëve.
- Rreth 39–43% nuk kanë ndier ankth, të përziera, lodhje, mungesë oreksi apo tharje të gojës.
- Rreth 47–49% nuk kanë pasur probleme si lëkurë të thatë, enjtje të këmbëve apo marramendje.
- Nga 66% deri në 76% nuk kanë përjetuar kapsllëk, diarje apo të vjella.
- Rreth 50–60% nuk kanë pasur dhimbje në kraharor, vështirësi në frymëmarrje apo kollitje.

Rekomandime: Bazuar në të dhënat dhe përfundimet e këtij studimi, mund të japim disa rekomandime si më poshtë:

- Familjarët që kanë një të afërm në dializë duhet të kryejnë kontrole rutinë, pasi edhe faktorët gjenetikë mund të luajnë rol në paraqitjen e kësaj sëmundjeje.
- Këtyre pacientëve duhet t'u sigurohet mbështetje psikologjike dhe sociale përmes një psikiatri, psikologu apo punëtori social, që t'i ndihmojnë në përballimin emocional të situatës.
- Pacientët duhet të inkurajohen për një jetë më të shëndetshme, përmes forcimit të shpresës, përmirësimit të gjendjes së tyre emocionale dhe ndjekjes së një regjimi ushqimor të përshtatur sipas udhëzimeve të dietologut.
- Studimet hulumtuese të cilat po realizohen po ndihmojnë pozitivisht në identifikimin e shqetësimeve më të shpeshta që përjetojnë këta pacientë.

Vështirësitë në të shkruar dhe lexim tek fëmijët e klasëve të treta në Shkollat Fillore të Mesme të Ulëta “Emin Duraku” dhe “Model”

Shenaj Syla, Bekim Syla

Hyrje: Të lexuarit dhe të shkruarit janë aftësi themelore për zhvillimin arsimor dhe suksesin e ardhshëm të fëmijës. Megjithatë, shumë fëmijë përballen me vështirësi në këto fusha, të cilat mund të rrjedhin nga faktorë të ndryshëm zhvillimorë, njohës dhe socio-ekonomikë. Hulumtimet kanë treguar se një përqindje e konsiderueshme e nxënësve përballen me disleksi, çrregullime të vëmendjes (si ADHD), ose mungesë të mbështetjes

së duhur arsimore – faktorë që ndikojnë negativisht në aftësinë e tyre për të lexuar në mënyrë rrjedhshme dhe për të shkruar në mënyrë efektive (Snowling & Hulme, 2012). Në këtë artikull synojmë të identifikojmë se sa të përhapura janë këto vështirësi mes nxënësve të klasave të treta në dy shkolla fillore në qytetin e Prishtinës.

Qëllimi: Qëllimi i këtij hulumtimi ishte që të identifikojmë numrin e saktë të nxënësve të klasave të treta që përballen

me vështirësi në të lexuar dhe në të shkruar në dy shkolla fillore të Prishtinës, me synimin që të ndërmerren masa të menjëhershme nga personeli i duhur arsimor përmes hartimit dhe zbatimit të planeve individuale të mbështetjes.

Hipoteza:

1. Nuk do të ketë dallim në mes të performancës së dy gjinive shkaku se të gjithë nxënësve u janë dhënë instruksionet e njejta para fillimit të testimit.

2. Vështërsitë më të shpesh-ta janë në lexim shkaku i mos krijimit të kulturës së leximit.

Metodologjia: Mostra e humltimit është përzgjedhur nga dy shkolla fillore urbane në qytetin e Prishtinës: shkolla fillore "Emin Duraku" dhe shkolla fillore "Modeli". Përzgjedhja e mostrës ka qenë e qëllimshme, me fokus të veçantë në nxënësit e klasave të treta gjatë vitit shkollor 2014/15, të moshës 8 deri në 9 vjeç. Në total, 100 nxënës kanë marrë pjesë në studim. Ata janë vlerësuar përmes një pyetësores të vetë-administruar dhe një ushtrimi të diktimit që përfshinte 20 fjalë, me qëllim të identifikimit të vështirësive në lexim dhe shkrim.

Instrumenti: Të dhënat janë mbledhur me pyetësorin e marrë nga Gazment Tahiraj dhe Pekka Rasanen "Mbështetja Finlandeze për sistemin e arsimit gjithëpërfshirës në Kosovë 2011-2013".

Pyetësori përbëhet nga tri pjesë:

- Pjesa e parë - të dhënat personale;
- Pjesa e dytë - 70 pyetje të mbyllura;
- Pjesa e tretë - diktimi.

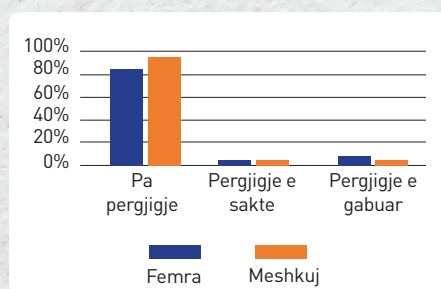
Pyetësori përmbante informata themelore për fëmijët siç janë: emri, moshë, gjinia dhe klasa. Pyetjet e mbyllura ishin të thjeshta, të bazuara në jetën e përditshme dhe të logjikshme, koha që ata kishin në dispozicion për ta plotësuar pyetësorin ishte 3 minuta. Ndërsa diktimi përfshinte 20 fjalë të

ndryshme, koha që ata kishin në dispozicion ishte 20 sekonda për çdo fjalë që shkruanin.

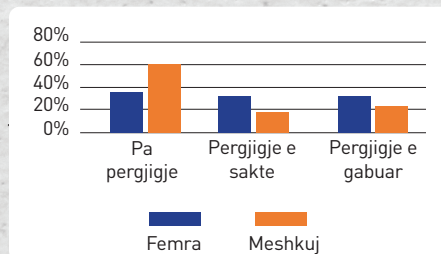
Para se të fillonte testimi është siguruar që të ketë hapësirë të mjaftueshme ndërmjet nxënësve që ata të mos mund të kopjonin. Secili fëmijë ishte i pajisur me nga një fletë A ose B, me dy lapsa, një për të shkruar kurse tjetri rezervë dhe nuk kishin gomë. Në rast se ata do të gabonin kanë pasur mundësinë që fjalës së gabuar t'i vendosin një vijë ose një X dhe ta vazhdonin fjalën po në atë rresht. Ndërsa si kohëmatës është përdorur telefoni mobil i cili tregonte kohën në sekonda.

Nxënësit janë vlerësuar në: saktësinë e leximit, kuptimin e fjalive si dhe shpejtësinë e përgjigjes së dhënë dhe drejtëshkrimin. Po ashtu kemi arritur në përfundim se cila gjini F/M kanë më shumë vështirësi të këtij lloji.

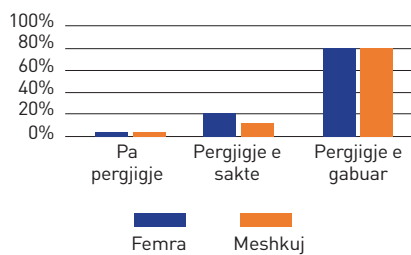
Rezultatet: Në fjalën "Skitë ruhen në frigorifer" është kërkuar nga nxënësit që të përgjigjen se a është fjalia e saktë apo jo? ku pas analizimit të testeve kemi parë që shumica dërrmuese e të anketuarve, si femra ashtu edhe meshkuj, nuk kanë dhënë fare përgjigje, përqindja e atyre që kanë dhënë përgjigje të gabuara është shumë e vogël – nën 5% për të dy gjinitë ndërsa përqindja e përgjigjeve të sakta është gjithashtu e ulët. Vetëm rreth 10% e femrave dhe një përqindje edhe më e vogël e meshkujve kanë dhënë përgjigjen e saktë.

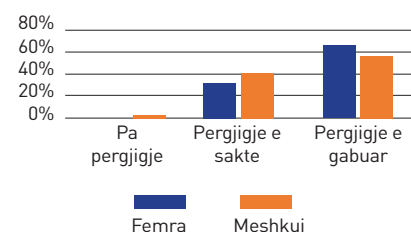
Në fjalën "Me syze mund të dëgjosh më mirë" shumica e të anketuarve meshkuj (rreth 60%) nuk kanë dhënë fare përgjigje, krahasuar me rreth 35% të femrave. Rreth 30% e femrave kanë dhënë përgjigje të gabuar, që është përqindje më e lartë se sa ajo e meshkujve (rreth 18%).

Tutje nga nxënësit është kërkuar të shkruajnë fjalën "Fëmijë" ku shohim këtë rezultat: pjesa dërrmuese e të anketuarve – rreth 78% e femrave dhe 86% e meshkujve – kanë dhënë përgjigjen e saktë. Vetëm 22% e femrave dhe 14% e meshkujve kanë gabuar. Vetëm një përqindje fare e vogël e meshkujve (rreth 2%) nuk ka dhënë përgjigje, ndërsa të gjitha femrat janë përgjigjur.

Në kërkesën për shkrimin e fjalës "Dykuptimshëm" i kemi këto rezultate 72% e nxënësve femra kanë dhënë përgjigje të saktë, krahasuar me 58% të nxënësve meshkuj. Përgjigje të gabuara janë regjistruar në 28% të femrave dhe 42% të meshkujve. Ndërsa mungesë përgjigjeje është vërejtur vetëm tek meshkujt, në një përqindje të vogël prej rreth 2%, ndërsa asnjë nga nxënëset femra nuk ka lënë pyetjen pa përgjigje.

Diskutimi: Rëndësia e hulumtimit tonë vërtetohet edhe me një rishikim literature i cili ka gjetur se 1 në 6 fëmijë të cilët kanë vështirësi në lexim nuk përfundojnë në kohë shkollën e mesme (Annie E. Casey Foundation, 2011).

Nxënësit e disa shkollave fillore të Kolumbisë kanë vështirësi të dukshme në shkrimin e fjalëve e kryesisht gjatë përdorimit të zanoreve (Teresa Benites Velasquez, 2007).

Në një studim të kryer në qytetin e Bandungut tregohet se nga 81 fëmijë 24 prej tyre kanë probleme në shkrim dhe lexim (Ros Mayasari, 2020).

Në bazë të analizës së rezultateve hipoteza jonë e parë nuk vërtetohet për shkak se gjinia femërore janë treguar më të suksesshme në shkrim dhe lexim në krahasim me gjininë mashkullore.

Ndërsa për sa i përket hipotezës së dytë atë e vërtetojmë sepse rezultatet tregojnë sukses më të lartë të nxënësve në shkrim se sa në lexim.

Nga 100 nxënësit e testuar 2 prej tyre nuk janë treguar të aftë as në shkrimin e emrit të tyre

Përfundime: Nga të gjeturat e hulumtimit mund të konkludojmë se:

Vështirësitë në shkrim dhe lexim janë mjaft të shprehura në mesin e nxënësve të testuar, gjë kjo që flet për mundësinë e paraqitjes së këtyre vështirësive edhe në shkolla tjera të Prishtinës.

Tutje kemi përfunduar se vështirësi të tilla kanë tendencë të paraqiten më shpesh tek gjinia mashkullore se sa tek ajo femërore.

Nxënësit kanë më shumë vështirësi në pjesën e leximit se sa në shkrimin e fjalëve.

FOTOGALERI

**Oda e Infermierëve, Mamive dhe
Profesionistëve tjerë Shëndetësor**